

**REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W OPOLU**

ANALIZA

**Realizacja budżetów jednostek samorządu terytorialnego
województwa opolskiego za 2010 rok**

Opole, czerwiec 2011 r.

Spis treści

1. ZMIANY PRZEPISÓW PRAWNYCH W 2010 ROKU	3
2. REALIZACJA BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO W 2010 R.	7
2.1. DOCHODY	7
2.2. WYDATKI	10
2.3. DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA	11
3. WYKONANIE BUDŻETÓW GMIN W 2010 R.	11
3.1. DOCHODY	11
3.2. WYDATKI	16
3.3. ZOBOWIĄZANIA I WYNIK FINANSOWY	19
4. WYKONANIE BUDŻETU MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2010 R.	21
4.1. DOCHODY	21
4.2. WYDATKI	23
4.3. WYNIK FINANSOWY, NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZANIA	26
5. WYKONANIE BUDŻETÓW POWIATÓW W 2010 R.	27
5.1. DOCHODY	27
5.2. WYDATKI	29
5.3. WYNIK FINANSOWY, NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZANIA	32
6. WYKONANIE BUDŻETU WOJEWÓDZTWA SAMORZĄDOWEGO W 2010 R.	33
6.1. DOCHODY	33
6.2. WYDATKI	37
6.3. WYNIK FINANSOWY, NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZANIA	40
7. PODSUMOWANIE	41

1. ZMIANY PRZEPISÓW PRAWNYCH W 2010 ROKU

Brak stabilności uregulowań prawnych, to jeden z ważniejszych problemów, na które napotykają samorządy w swojej działalności. W 2010 r. podobnie jak w latach poprzednich wprowadzono szereg nowych przepisów mających wpływ na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego.

Zapisy nowej ustawy o finansach publicznych¹ wprowadziły duże zmiany w organizacji sektora finansów publicznych i zasadach prowadzenia gospodarki finansowej.

Likwidacji uległy zakłady budżetowe prowadzące działalność w zakresie innym, niż określone w ustawie o finansach publicznych². Część jednostek samorządu terytorialnego podjęła decyzje o przekształceniu zakładów budżetowych w spółki. Zlikwidowano również gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych oraz rachunki dochodów własnych.

Przestały istnieć, z dniem pierwszym stycznia 2010 r., samorządowe fundusze celowe nieposiadające osobowości prawnej tj. gminne i powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, natomiast do końca roku mogły funkcjonować wojewódzkie i powiatowe fundusze gospodarki zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz terenowe fundusze ochrony gruntów rolnych. Środki z nich zasiły dochody jednostek samorządu terytorialnego w analizowanym roku.

W budżecie państwa wyodrębniono budżet środków europejskich, zmianie uległ również system dokonywania płatności dla beneficjentów programów i projektów, co przełożyło się na wielkość budżetów województw.

Ustawa o finansach publicznych wprowadziła radykalne zmiany w sposobie wyliczania wskaźnika spłaty zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego, który będzie indywidualny dla każdej jednostki. Rozwiązanie to z jednej strony znosi ograniczenia obecnie wiążące jednostki samorządu terytorialnego, dla których zaciąganie, nawet dość znacznych, zobowiązań finansowych może być instrumentem bezpiecznej polityki rozwojowej, z drugiej strony dyscyplinuje te jednostki, którym wysokie obciążenie dochodów spłatami zobowiązań, nakazuje dużą ostrożność przy zaciąganiu nowych kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych. Zmiana ta uniemożliwi zaciąganie nowych zobowiązań jednostkom, które są nadmiernie zadłużone.

Przeprowadzenie wyborów do rad gmin, powiatów oraz sejmików województw finansowane było z budżetu państwa z dotacji celowej na zadania zlecone. Również dwie tury wyborów prezydenckich³ oraz spis rolny⁴ finansowane były z dotacji celowej na zadania zlecone.

Z Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych udzielane są preferencyjne kredyty dla jednostek samorządu terytorialnego na dokumentację niezbędną do przygotowania projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej, środków

¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).

² Art. 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).

³ Ustawa z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467).

⁴ Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o powszechnym spisie rolnym w 2010 r. (Dz.U. Nr 26, poz. 2040).

pochodzących z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy⁵.

Ustawa o sporcie⁶ określiła zasady uprawiania, organizowania oraz wspierania sportu przez jednostki samorządu terytorialnego. Kluby sportowe funkcjonujące na terenie gminy, nie działające w celu osiągnięcia zysku, mogą otrzymać dotacje celowe na: realizację programów szkolenia sportowego, zakup sprzętu, pokrycie kosztów organizowania zawodów sportowych lub uczestnictwa w tych zawodach, pokrycie kosztów korzystania z obiektów sportowych dla celów szkoleniowych, sfinansowanie stypendiów sportowych i wynagrodzenia kadry szkoleniowej. Jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać i finansować okresowe stypendia sportowe oraz nagrody i wyróżnienia dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe.

Sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej na 2010 r. pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem zakresu realizowanych zadań oświatowych, określił Minister Edukacji Narodowej⁷.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą świadczyć usługi dostępu do internetu bez pobierania opłat lub w zamian za opłatę niższą niż cena rynkowa, m.in. pod warunkiem, że nie zakłóci to rozwoju równoprawnej i skutecznej konkurencji na rynkach telekomunikacyjnych⁸.

Na kształt budżetów niektórych jednostek samorządu terytorialnego miały wpływ powódzie, jakie przeszły przez teren naszego województwa w 2010 r.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą być inwestorem budowli przeciwpowodziowych, a inwestycja ta jest celem publicznym⁹.

Podobnie jak w latach poprzednich, uchwalanie wysokości stawek podatkowych określonych w ustawach o podatkach i opłatach lokalnych, w podatku rolnym i podatku leśnym należało do wyłącznej kompetencji organów stanowiących gminy. Stawki te nie mogły przekroczyć górnych granic ustalonych przez Ministra Finansów w obwieszczeniach¹⁰. Podstawą obliczenia podatku rolnego i leśnego były opublikowane przez Prezesa GUS średnie ceny skupu żyta¹¹ i sprzedaży drewna¹² za okres trzech pierwszych kwartałów 2009 r.

⁵ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych (Dz. U. Nr 169, poz. 1135).

⁶ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857).

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2010 (Dz. U. Nr 222, poz. 1756).

⁸ Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675).

⁹ Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz. U. Nr 143, poz. 963).

¹⁰ Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 3 sierpnia 2009 r. w sprawie górnych granic stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych w 2010 r. (M.P. Nr 52, poz. 742).

¹¹ Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 19 października 2009 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres pierwszych trzech kwartałów 2009 r. (M.P. Nr 68, poz. 886).

¹² Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 20 października 2009 r. w sprawie średniej ceny sprzedaży drewna, obliczonej według średniej ceny drewna uzyskanej przez nadleśnictwa za pierwsze trzy kwartały 2009 r. (M.P. Nr 69, poz. 896).

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w związku z art. 89 ust. 1¹³ wielkość udziału gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych na 2010 r. zwiększyła się z 36,72% do 36,94%.

Rada gminy ustala, zgodnie z nowymi przepisami ustawy „oświatowej”¹⁴, wysokość opłat za świadczenie udzielone przez przedszkola publiczne prowadzone przez gminę, w czasie przekraczającym wymagany wymiar oraz za korzystanie z wyżywienia. W przypadku innych przedszkoli publicznych stawki ustala organ prowadzący przedszkole.

Jednostki samorządu terytorialnego uzyskały możliwość dofinansowania ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej do 70% wartości kosztorysowej budowy pełnowymiarowych sal gimnastycznych w gminach, które nie posiadają takiego obiektu, natomiast w przypadku zadań inwestycyjnych, podejmowanych w miejscowościach dotkniętych klęskami żywiołowymi możliwe jest dofinansowanie do 95% wartości kosztorysowej inwestycji sportowej¹⁵.

Gminy mogą ubiegać się o dotacje celowe przeznaczone na wyprzedzające finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej, w części podlegającej refundacji ze środków Unii Europejskiej, z wyłączeniem zadań z zakresu pomocy technicznej. Na podstawie dyspozycji Ministra Finansów, środki te są przekazywane właściwym dysponentom przez Bank Gospodarstwa Krajowego¹⁶. Ta sama ustawa stanowi, iż gminy dotknięte przez powódź mogły otrzymać z budżetu państwa dotacje na dofinansowanie zadań własnych bieżących i majątkowych, pokrywającą więcej niż 80% kosztów realizacji zadania. Ponadto przysługiwała im dotacja w wysokości równej sumie wypłaconych ekwiwalentów członkom ochotniczej straży pożarnej za uczestnictwo w działaniu ratowniczym związanym z powodzią.

W związku z powodzią dzieci realizujące w roku szkolnym 2009/2010 obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne oraz uczniowie uczęszczający w roku szkolnym 2009/2010 do szkół wszystkich typów (oprócz szkół dla dorosłych) zostali objęci pomocą, w formie zasiłku powodziowego, na cele edukacyjne, o ile ich rodziny zostały zakwalifikowane do otrzymania jednorazowego świadczenia pieniężnego ze środków pomocy społecznej w wysokości do 6 000 zł¹⁷.

¹³ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 203 poz.1966 ze. zm.).

¹⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz.U. Nr 148, poz. 991).

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 23 sierpnia 2010 r. w sprawie dofinansowania zadań ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (Dz.U. Nr 156, poz. 1051).

¹⁶ Ustawa z dnia 24 czerwca 2010 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi z maja i czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 123, poz. 835).

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników oraz wypłaty uczniom zasiłku powodziowego na cele edukacyjne (Dz. U. Nr 153, poz. 1028).

Kryteria oceny wniosku o finansowe wsparcie na tworzenie przez gminę lokali socjalnych, mieszkań chronionych i lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy zostały uzupełnione o szczególne rozwiązania związane z usuwaniem skutków powodzi z 2010 r.¹⁸.

Istnieje możliwość tworzenia przez gminy centrów integracji społecznych w formie jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego. Centra mogą być finansowane z dotacji, dochodów własnych jednostki samorządu terytorialnego lub ze środków ujętych w programie profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych¹⁹.

W budżetach województw samorządowych, w związku z wyodrębnieniem w budżecie państwa budżetu środków europejskich, uległy likwidacji dotacje rozwojowe. Spowodowało to zmianę w zakresie przepływu środków finansowych na projekty współfinansowane ze środków zagranicznych. Do realizacji płatności na rzecz beneficjentów programów operacyjnych został wyznaczony centralny podmiot płatniczy – Bank Gospodarstwa Krajowego. W związku z tym, od 1 stycznia 2010 roku samorządy województw nie otrzymują dotacji rozwojowej, ani jej nie przekazują beneficjentom Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL).

W 2010 roku w budżetach województw zaplanowane zostały wyłącznie środki z budżetu środków europejskich na realizację projektów własnych województw oraz dotacje celowe z budżetu państwa na pomoc techniczną i współfinansowanie części krajowej. Nowe regulacje prawne miały duży wpływ na zmniejszenie dochodów i wydatków ogółem oraz strukturę budżetów województw.

Od 2010 r. zwiększone zostały z 14,0% do 14,75%²⁰ udziały województw we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, których wzrost był uzasadniony zadaniami samorządu województw w zakresie finansowania regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich.

W związku ze zmianą przepisów o powszechnym obowiązku obrony²¹ zawieszono możliwość pełnienia służby zastępczej i z dniem 31.12.2009 r. wszystkie osoby odbywające służbę zastępczą zostały z niej zwolnione, a wydatki poniesione w 2010 r. dotyczyły wypłat ostatnich świadczeń z 2009 r. oraz innych wydatków bieżących związanych z dokumentacją dotyczącą służby zastępczej.

W 2010 r. środki przeznaczone na sfinansowanie staży podyplomowych oraz szkolenia specjalistyczne lekarzy, lekarzy dentyków, pielęgniarek i położnych pochodziły ze środków Funduszu Pracy²².

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie finansowego wsparcia na tworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych i lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy niestanowiących lokali socjalnych (Dz. U. Nr 141, poz. 949).

¹⁹ Ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 1020).

²⁰ Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o autostradach płatnych oraz Kolejowym Funduszu Drogowym oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 115, poz. 966).

²¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 161 poz. 1278).

²² Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych (Dz. U. Nr 219, poz. 1706).

Analizę opracowano na podstawie danych zawartych w rocznych sprawozdaniach z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego sporządzonych w oparciu o nowe Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej²³ oraz rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych²⁴ przez 70 gmin, miasto na prawach powiatu, 11 powiatów oraz województwo samorządowe. W opracowaniu przyjęto, rok 2009 jako „rok ubiegły” służący do porównań.

2. REALIZACJA BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO W 2010 R.

2.1. Dochody

Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego osiągnęły wysokość 4 124 964 tys. zł (97,7% planu)²⁵. Jedynie miasto na prawach powiatu wykonało założony plan, realizując dochody w 101,5%. W pozostałych grupach jednostek samorządu terytorialnego dochody zrealizowano na poziomie od 96,5% w gminach i województwie do 99,6% w powiatach. W porównaniu do roku ubiegłego, dochody uległy zwiększeniu nominalnie o 4,6%, a realnie o 2,0%²⁶. Najwięcej - o 11,9% (realnie o 9,0%) zwiększyły się dochody miasta na prawach powiatu. Wzrost dochodów odnotowano również w gminach i powiatach – odpowiednio o 9,9% i 8,7%. Jedynie w województwie samorządowym nastąpił spadek dochodów nominalnie o 22,9% (realnie o 24,8%).

Poniższa tabela przedstawia dynamikę, realnych dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych szczebli, zbiorczo w województwie opolskim i w kraju.

²³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 20, poz. 103).

²⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. Nr 43 poz. 247).

²⁵ Wszelkie kwoty wykazane w analizie zostały zaokrąglone do pełnych tysięcy złotych. Pola puste w załącznikach oznaczają kwoty poniżej 500 zł. Do opracowania przyjęto bazę danych z dnia 11 kwietnia 2011 r.

²⁶ Wskaźnik inflacji za 2010 rok wyniósł 2,6% (M.P. Nr 6, poz. 70) - wskaźnik realnych dochodów i wydatków obliczono jako iloraz urealnionych o wskaźnik inflacji, kwot dochodów i wydatków z 2010 r. do odpowiednich wartości z 2009 r.

Tabela 1

Wyszczególnienie	Wykonanie tys. zł 2009 r.	Plan tys. zł 2010 r.	Wykonanie tys. zł 2010 r.	Wykonanie % (4:3)	Dynamika			Struktura	
					Polska realnie %	woj. opolskie		Polska*	woj. opolskie %
						nominal- nie %	realnie %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dochody									
Ogółem dochody j.s.t.									
w tym:	3 942 124	4 222 823	4 124 964	97,7	102,5	104,6	102,0	100,0	100,0
- gminy	2 151 597	2 450 001	2 364 888	96,5	108,8	109,9	107,1	44,4	57,3
- miasto na prawach powiatu	483 290	532 602	540 625	101,5	105,4	111,9	109,0	26,7	13,1
- powiaty	667 942	729 321	726 258	99,6	109,4	108,7	106,0	13,8	17,6
- województwo	639 295	510 899	493 193	96,5	69,5	77,1	75,2	8,7	12,0
Wydatki									
Ogółem wydatki j.s.t.									
w tym:	4 235 182	4 929 910	4 537 030	92,0	103,3	107,1	104,4	100,0	100,0
- gminy	2 312 952	2 934 041	2 665 259	90,8	111,3	115,2	112,3	44,9	58,7
- miasto na prawach powiatu	515 780	603 114	568 840	94,3	101,9	110,3	107,5	26,4	12,5
- powiaty	714 252	786 097	747 976	95,2	110,0	104,7	102,1	13,4	16,6
- województwo	692 198	606 658	554 955	91,5	71,9	80,2	78,1	8,6	12,2
Wynik finansowy									
Ogółem j.s.t.									
w tym:	-293 058	-707 087	-412 066	x	x	x	x	x	x
- gminy	-161 355	-484 040	-300 371	x	x	x	x	x	x
- miasto na prawach powiatu	-32 490	-70 512	-28 215	x	x	x	x	x	x
- powiaty	-46 310	-56 776	-21 718	x	x	x	x	x	x
- województwo	-52 903	-95 759	-61 762	x	x	x	x	x	x

* w strukturze nie przedstawiono danych dotyczących m.st. Warszawy, którego dochody stanowiły 6,4% ogółu dochodów j.s.t., a wydatki stanowiły 6,7% ogółu wydatków j.s.t., dlatego struktura krajowa nie sumuje się do 100%.

Realny wzrost dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego ukształtował się o 0,5 punktu procentowego poniżej średniego wskaźnika dla kraju. W województwie samorządowym oraz mieście na prawach powiatu dynamika realnych dochodów była większa od krajowej odpowiednio o 5,7 i 3,6 punktu procentowego, natomiast w gminach i powiatach poniżej średniej dla kraju odpowiednio o 1,7 i 3,4 punktu procentowego.

W odniesieniu do strony wydatkowej, wskaźniki dynamiki wzrostu były wyższe od wskaźnika krajowego w gminach, mieście na prawach powiatu oraz województwie samorządowym, odpowiednio o

1,0; 5,6 i 6,2 punktu procentowego, natomiast w powiatach poniżej wskaźnika krajowego o 7,9 punktu procentowego.

W analizowanym roku uległa zmianie struktura łącznych dochodów wszystkich typów jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego, która znacznie odbiega od struktury krajowej. Udział dochodów gmin, miasta na prawach powiatu i powiatów zwiększył się odpowiednio o 2,7; 0,8 i 0,7 punktu procentowego, a zmalał w województwie samorządowym o 4,2 punktu procentowego.

Strukturę dochodów jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli w kraju i w województwie opolskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2

Wyszczególnienie	Polska (%)				woj. opolskie (%)			
	ogółem	dochody własne	dotacje	subwencje	ogółem	dochody własne	dotacje	subwencje
Dochody wszystkich j.s.t.	100,0	48,4	22,8	28,8	100,0	43,1	26,1	30,8
- gminy	100,0	44,6	24,0	31,4	100,0	47,9	22,2	29,9
- miasto na prawach powiatu	100,0	60,1	16,0	23,9	100,0	59,3	15,9	24,8
- powiaty	100,0	28,5	28,5	43,0	100,0	30,0	26,0	44,0
- woj. samorządowe	100,0	40,6	38,7	20,7	100,0	21,9	56,0	22,1

Analiza struktury dochodów ogółem j.s.t. województwa opolskiego, w odniesieniu do źródeł ich pochodzenia wskazuje, że w gminach i powiatach udział dochodów własnych jest wyższy niż średni dla danej grupy w kraju odpowiednio o 3,3 i 1,5 punktu procentowego. Niższy od średniej krajowej o 0,8 i 18,7 punktu procentowego, udział dochodów własnych był w mieście na prawach powiatu i województwie samorządowym, co miało wpływ na wielkość ogólnego udziału dochodów własnych j.s.t. regionu, który jest niższy od krajowego o 5,3 punktu procentowego. W województwie opolskim wyższy od poziomu krajowego był udział dotacji - o 3,3 punktu procentowego i subwencji - o 2,0 punktu procentowego.

Łączne dochody pochodzące ze środków unijnych i zagranicznych wyniosły 396 483 tys. zł, co stanowiło 9,6% ogółu dochodów jednostek samorządu terytorialnego²⁷ (w 2009 r. 470 308 tys. zł, co stanowiło 11,9%).

Dochody majątkowe w 2010 r. wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego wyniosły 555 290 tys. zł i stanowiły 13,5% ogółu dochodów, a dochody bieżące uzyskano w wysokości 3 569 675 tys. zł (86,5% dochodów).

²⁷ Z uwagi na przyjętą metodologię uzyskiwania danych dotyczących środków pomocowych, do wyliczenia dochodów i wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań uwzględniono tylko paragrafy klasyfikacji budżetowej oznaczone czwartą cyfrą: 1, 3, 5, 7 i 8.

2.2. Wydatki

Jednostki samorządu terytorialnego województwa opolskiego wykonały **wydatki** ogółem w wysokości 4 537 030 tys. zł (92,0% planu), które uległy zwiększeniu nominalnie o 7,1%, a realnie o 4,4%.

Realizacja planu wydatków zawierała się w przedziale od 90,8% w gminach do 95,2% w powiatach. W poszczególnych typach jednostek realny wzrost wydatków wyniósł od 2,1% w powiatach do 12,3% w gminach, natomiast w województwie samorządowym nastąpił spadek wydatków o 21,9%.

Łączne wydatki finansowane ze środków unijnych i zagranicznych wyniosły 414 711 tys. zł, co stanowiło 9,1% ogółu wydatków jednostek samorządu terytorialnego²⁸, a w roku ubiegłym 11,7% ogółu wydatków.

Różnica między dochodami a wydatkami pochodzącymi ze środków zagranicznych wynika z faktu, iż środki te częściowo refundują poniesione przez samorząd wydatki i wpływają do budżetów po rozliczeniu kosztów przedsięwzięcia.

Strukturę wydatków jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego na tle kraju obrazuje poniższa tabela.

Tabela 3

Wyszczególnienie	Polska (%)		woj. opolskie (%)	
	wydatki bieżące	wydatki majątkowe	wydatki bieżące	wydatki majątkowe
Wydatki wszystkich j.s.t.	75,1	24,9	75,4	24,6
- gminy	74,9	25,1	76,7	23,3
- miasto na prawach powiatu	77,5	22,5	77,1	22,9
- powiaty	78,2	21,8	85,9	14,1
- woj. samorządowe	61,0	39,0	53,4	46,6

Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego poszczególnych stopni różni się od średnich wyników dla kraju. Województwo samorządowe przeznaczyło na wydatki majątkowe o 0,3 punktu procentowego mniej, niż wynosi średnia dla kraju. Niekorzystnie na tle kraju prezentuje się struktura wydatków opolskich gmin i powiatów, gdyż udział wydatków bieżących tych jednostek był wyższy od średniego dla Polski odpowiednio o 1,8 i 7,7 punktu procentowego. W mieście na prawach powiatu oraz województwie samorządowym wydatki bieżące były niższe niż średnie w kraju, odpowiednio o 0,4 i 7,6 punktu procentowego.

Łączny **deficyt budżetowy** jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego wyniósł 422 092 tys. zł, a wypracowana nadwyżka budżetowa 10 026 tys. zł. Rok budżetowy zamknęło deficytem 68 gmin, 9 powiatów, miasto na prawach powiatu oraz województwo samorządowe (w roku ubiegłym łącznie 63 jednostki).

²⁸ Patrz przypis 27.

2.3. Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca

W załączniku 9 przedstawiono kwoty: dochodów ogółem, dochodów własnych, wydatków ogółem i wydatków majątkowych oraz skutków obniżenia maksymalnych stawek podatków, udzielonych ulg, odroczeń, umorzeń i zwolnień podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego województwa opolskiego²⁹.

Średnie dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w: gminach 2 616 zł, powiatach 803 zł, Opolu 4 300 zł i województwie samorządowym 479 zł. Największa rozpiętość tego wskaźnika, wystąpiła w gminach: od 1 974 zł w Ozimku do 4 940 zł w Cisku. W powiatach skrajne wielkości dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca to 502 zł w powiecie opolskim i 1 018 zł w prudnickim.

Dochody własne samorządów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2010 r. wyniosły w gminach -1 252 zł, powiatach - 241 zł, mieście na prawach powiatu – 2 547 zł i województwie - 104 zł.

Wydatki ogółem na jednego mieszkańca, w poszczególnych typach jednostek samorządu terytorialnego, ukształtowały się na poziomie: gminy – 2 948 zł, powiaty - 827 zł, miasto na prawach powiatu – 4 525 zł i województwo – 539 zł. Największe zróżnicowanie wydatków *per capita* wystąpiło w gminach: od 2 141 zł w Komprachcicach do 5 388 zł w Cisku. W powiatach dysproporcje te były mniejsze, bowiem najniższa wartość wskaźnika wyniosła 510 zł w powiecie opolskim, a najwyższa 1 058 zł w głubczyckim.

Wielkość wydatków majątkowych przypadających na jednego mieszkańca jest najbardziej obiektywnym wskaźnikiem w zakresie prowadzenia przez jednostkę polityki prorozwojowej. Wydatki te wyniosły średnio w gminach 687 zł, powiatach 117 zł, mieście na prawach powiatu 1 034 zł i województwie samorządowym 251 zł. W gminach wystąpiły największe dysproporcje w tej grupie wydatków *per capita*, gdyż wahały się od 158 zł w Otmuchowie do 1 923 zł w Polskiej Cerekwi. W powiatach wskaźnik ten ukształtował się w granicach od 57 zł w powiecie krapkowickim do 210 zł w powiecie namysłowskim.

3. WYKONANIE BUDŻETÓW GMIN W 2010 R.

3.1. Dochody

Uchwalone na 2010 rok budżety gmin, były w ciągu roku wielokrotnie zmieniane. Stosowne zmiany wprowadzano zgodnie z kompetencjami organów: uchwałami rad, bądź zarządzeniami prezydentów, burmistrzów i wójtów.

²⁹ Liczba ludności województwa opolskiego wg danych GUS na koniec drugiego kwartału 2010 r. wyniosła 1 030 tys. mieszkańców.

Zaplanowano w budżetach gmin na 2010 rok dochody w wysokości 2 450 001 tys. zł. Gminy wykonały plan dochodów ogółem w 96,5%, co wynikało z realizacji w 57 jednostkach dochodów niższych od zaplanowanych i w 13 jednostkach dochodów większych niż zakładane. Najwyższe wykonanie planu wystąpiło w gminie Gogolin (109,9%), gdzie ponadplanowe dochody pochodziły głównie z podatku od nieruchomości, udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych. Najniższe wykonanie planu odnotowano w gminie wiejskiej Turawa (79,7%), głównie z powodu niezyskania środków z PROW na kanalizację wsi Węgry.

Realizację budżetów przez poszczególne gminy przedstawia załącznik 1.

Tabela 4 przedstawia realizację dochodów gmin w odniesieniu do planu oraz porównanie wykonania dochodów do wyników roku 2009.

T a b e l a 4

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem budżety gmin	w tym gminy:		
			miejskie	miejsko- wiejskie	wiejskie
Dochody					
1.	plan 2010 r. (tys. zł)	2 450 001	293 761	1 438 515	717 725
2.	wykonanie 2010 r. (tys. zł)	2 364 888	284 040	1 396 697	684 151
3.	wykonanie 2009 r. (tys. zł)	2 151 597	250 686	1 297 919	602 992
4.	wykonanie planu 2:1 (%)	96,5%	96,7%	97,1%	95,3%
5.	dynamika wykonania 2:3 (%)	109,9%	113,3%	107,6%	113,5%

W 2010 r. gminy województwa opolskiego zrealizowały dochody w łącznej wysokości 2 364 888 tys. zł. W porównaniu do roku poprzedniego, dochody łączne gmin wzrosły nominalnie o 9,9%, a realnie o 7,1%. W poszczególnych typach j.s.t. nastąpił wzrost dochodów: o 13,5% w gminach wiejskich, o 13,3% w miejskich i o 7,6% w gminach miejsko-wiejskich.

Dochody bieżące gmin w 2010 r. wykonano w kwocie 2 113 983 tys. zł, która stanowiła 89,4% dochodów ogółem. Największy udział dochodów bieżących występował w gminach wiejskich – 90,9%, niższy w miejskich – 90,4% i miejsko-wiejskich – 88,5%.

Odwrotnie kształtowały się relacje udziału **dochodów majątkowych**. Gminy uzyskały łącznie 250 905 tys. zł (10,6%) dochodów z tytułu dotacji i środków na inwestycje, przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności oraz ze sprzedaży majątku. Najwięcej dochodów majątkowych - 34 573 tys. zł uzyskała gmina Nysa. Pozyskane przez nią środki pochodziły głównie z wpłat z tytułu sprzedaży nieruchomości komunalnych, w tym działki przeznaczonej pod handel wielkopowierzchniowy oraz z dotacji celowych otrzymanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych, dotacji celowych z budżetu państwa i środków uzyskanych z innych źródeł.

Dochody własne gmin w 2010 r. wyniosły ogółem 1 131 600 tys. zł (97,8% planu). Podstawowym ich źródłem były wpływy z podatku od nieruchomości oraz z udziałów w podatku dochodowym od osób

fizycznych. Wielkość zrealizowanych dochodów własnych była wyższa o 6,0% od ubiegłorocznych, na co złożyły się wyższe wpływy pozostałych dochodów własnych, podatku od nieruchomości, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych oraz udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Dochody własne gmin, na skutek ustalenia przez rady niższych stawek podatków (głównie podatku od nieruchomości, od środków transportowych i rolnego), były mniejsze od możliwych do uzyskania o 81 438 tys. zł (co stanowiło 3,4% dochodów ogółem). Największa kwota, która nie wpłynęła do budżetu z tytułu obniżenia stawek podatków wyniosła 5 949 tys. zł (miasto Kędzierzyn-Koźle). Udzielone przez gminy ulgi i zwolnienia spowodowały zmniejszenie potencjalnych dochodów gmin o 24 584 tys. zł, natomiast skutki decyzji w sprawach odroczeń terminów płatności, rozłożenia płatności na raty i umorzenia zaległości podatkowych wyniosły 8 005 tys. zł.

Wygaśnięcie zobowiązań podatkowych na skutek potrącenia z wzajemnej, bezspornej i wymagalnej wierzytelności podatnika i przeniesienia własności rzeczy lub praw majątkowych na rzecz gminy³⁰ wystąpiło na łączną kwotę 815 tys. zł.

Subwencja ogólna w 2010 r. została przekazana gminom województwa opolskiego przez Ministerstwo Finansów w wysokości 709 227 tys. zł, a jej kwota była o 0,7% większa od ubiegłorocznej.

Część oświatowa subwencji ogólnej dla wszystkich gmin wyniosła 537 012 tys. zł. Część wyrównawczą subwencji ogólnej w łącznej wysokości 163 426 tys. zł uzyskało 66 gmin, natomiast część równoważącą w kwocie 7 926 tys. zł otrzymało 46 gmin. Uzupełnienie subwencji ogólnej w kwocie 863 tys. zł przekazano 2 gminom (Pokój i Popielów). Środki te pochodziły z rezerwy subwencji ogólnej i zostały rozdzielone między gminy, z przeznaczeniem na uzupełnienie ich dochodów³¹.

Dotacje przekazane gminom w 2010 r. były wyższe od ubiegłorocznych o 37,9% i wyniosły 524 061 tys. zł. Wzrost ogólnej kwoty dotacji wynikał z uzyskania przez gminy dotacji w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych, zarówno na zadania bieżące jak i inwestycyjne. Ponadto zwiększyły się dotacje otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej, na zadania realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego i na zadania własne (w tym inwestycyjne). Niższe, niż przed rokiem, były dotacje na zadania inwestycyjne z zakresu administracji rządowej, z funduszy celowych (w tym inwestycyjne) oraz na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej. Dotacja celowa w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych została przekazana 65 gminom w kwocie 116 449 tys. zł, z czego ponad

³⁰ Art. 65 i art. 66 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t. jedn. z 2005 r. Dz.U. Nr 8, poz. 60, ze zm.).

³¹ Stosownie do kryteriów podziału rezerwy subwencji w roku 2010, kwotę rezerwy rozdzielono między jednostki samorządu terytorialnego poszkodowane w wyniku powodzi, w których straty w infrastrukturze komunalnej stanowiły powyżej 50% wykonanych dochodów własnych za 2009 r., oraz - w przypadku gmin – wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca był niższy od 92% wskaźnika ustalonego łącznie dla wszystkich gmin w kraju. Kwota rezerwy została rozdzielona proporcjonalnie do udziału kwoty strat w infrastrukturze, poniesionych przez daną gminę w łącznej kwocie poniesionych strat wszystkich jednostek samorządu terytorialnego spełniających kryteria podziału rezerwy.

80% stanowiły środki na inwestycje. Dynamika wzrostu dotacji klasyfikowanej w paragrafach 200 i 620³² wyniosła 254,3%. W załączniku nr 23 przedstawiono realizację dochodów z tytułu dotacji w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych.

W 2010 r. w ramach dotacji na zadania własne gminy otrzymały 108 199 tys. zł z przeznaczeniem na realizację ustawowych obowiązków w zakresie pomocy społecznej, finansowania oświaty, edukacyjnej opieki wychowawczej oraz dróg. W ramach tej dotacji gminy otrzymały również środki na usuwanie skutków powodzi, w tym odkażanie terenów i refundację kosztów wypłaty ekwiwalentu dla członków ochotniczej straży pożarnej, biorących udział w akcji ratowniczej na terenach objętych powodzią w maju i czerwcu 2010 r.

Dotacje na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, w wysokości 282 876 tys. zł, zostały przekazane do gmin m.in. na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów samorządowych i wyborów Prezydenta Polski, spis rolny, zwrot podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej przez producentów rolnych oraz pomoc społeczną, w tym na wypłatę zasiłków celowych na remont lub odbudowę budynku lub lokalu mieszkalnego osób i rodzin poszkodowanych w wyniku powodzi.

Dotacje otrzymane z funduszy celowych, które w przeważającej części były przekazane na inwestycje, zmalały o 19,5% i wyniosły 10 734 tys. zł.

Dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego wyniosły 5 113 tys. zł, w tym dotacje na inwestycje – 1 581 tys. zł. W ramach zawartych porozumień realizowano m.in. zadania z zakresu melioracji, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, utrzymania dróg, finansowania pobytu dzieci z gmin ościennych w placówkach oświatowych, zapewnienia osobom niepełnosprawnym z sąsiedniej gminy pobytu dziennego oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, usuwania skutków powodzi na drogach gminnych i w zasobach komunalnych oraz na pomoc finansową dla mieszkańców poszkodowanych w wyniku powodzi.

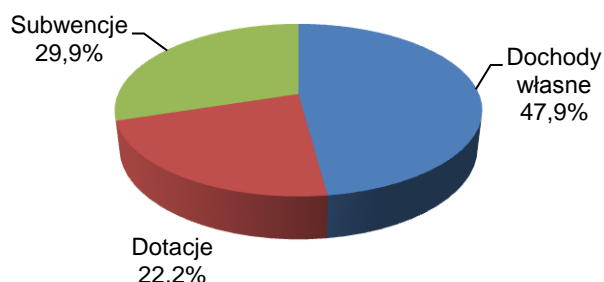
Dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej wyniosły 690 tys. zł (spadek o 7,3%). Zabezpieczały one m.in. realizację zadań edukacyjnych rządowego programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce, w tym zakup podręczników i wyposażenia szkolnego dla uczniów romskich i utrzymanie cmentarzy wojennych.

W **strukturze** dochodów gmin województwa opolskiego dominujący udział – 47,9% miały dochody własne. W porównaniu do roku poprzedniego, ich udział zmniejszył się o 1,7 punktu procentowego. Zmniejszył się również udział subwencji (o 2,8 punktu procentowego), natomiast wzrósł udział dotacji (o

³² Paragrafy 200 i 620 obejmują dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy o finansach publicznych, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, przy czym w paragrafie 620 klasyfikowane są dochody majątkowe. Paragrafy te stosuje się również do rozliczeń dotacji rozwojowej otrzymanej przed dniem 31 grudnia 2009 r., w tym zwrotów środków tej dotacji oraz do zwrotów środków, o których mowa powyżej.

4,5 punktu procentowego). Załącznik 2a i 2b przedstawia strukturę dochodów poszczególnych gmin województwa opolskiego.

Struktura dochodów gmin województwa opolskiego w 2010 r.

Dochody własne stanowiły najważniejsze źródło dochodów gmin. Największy ich udział w dochodach ogółem wystąpił w miastach – 61,6%, a najmniejszy w gminach wiejskich – 39,2%.

W poszczególnych gminach udział dochodów własnych w dochodach ogółem był jeszcze bardziej zróżnicowany i zawierał się w przedziale od 20,2% w Zębowicach do 72,1% w Gogolinie. Możliwości finansowe gmin o niskim wskaźniku udziału dochodów własnych, były w znacznym stopniu ograniczone i uzależnione od otrzymanych z budżetu państwa subwencji i dotacji.

Strukturę dochodów własnych gmin w latach 2009 i 2010 przedstawia tabela 5.

Tabela 5

Wyszczególnienie		2009 r.		2010 r.	
		tys. zł	%	tys. zł	%
Dochody własne		1 067 545	100,0	1 131 600	100,0
1.	Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych	34 229	3,2	22 809	2,0
2.	Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych	321 325	30,1	327 116	28,9
3.	Podatek rolny	63 766	6,0	44 491	3,9
4.	Podatek od nieruchomości	345 913	32,4	370 480	32,7
5.	Podatek od środków transportowych	13 636	1,3	14 465	1,3
6.	Podatek od spadków i darowizn	4 716	0,4	4 339	0,4
7.	Oplata skarbową	8 095	0,8	7 946	0,7
8.	Podatek od czynności cywilnoprawnych	20 248	1,9	21 474	1,9
9.	Pozostałe dochody własne	255 617	23,9	318 480	28,2

Dane z tabeli wskazują, iż struktura dochodów własnych na przestrzeni ostatnich dwóch lat uległa nieznacznym zmianom. Największe różnice – o 4,3 punktu procentowego na plus, odnotowano w odniesieniu do grupy „pozostałe dochody własne” oraz w podatku rolnym – o 2,1 punktu procentowego na minus. Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i od osób prawnych obniżyły się – po 1,2

punktu procentowego każdy. Najwydajniejszym źródłem dochodów własnych gmin był podatek od nieruchomości, a następnie wpływy z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych i pozostałe dochody własne.

Subwencja otrzymana z budżetu państwa w wysokości 709 227 tys. zł była drugim, co do wielkości, źródłem dochodów gmin. Jej udział w strukturze dochodów ogółem wyniósł 29,9%, osiągając 36,6% w gminach wiejskich, 29,4% w gminach miejsko-wiejskich i 17,1% w gminach miejskich. W poszczególnych gminach, największy udział subwencji w dochodach ogółem wystąpił w Radłowie (55,3%) a najmniejszy w Kędzierzynie-Koźlu (15,5%).

W porównaniu do roku ubiegłego, zwiększyła się część oświatowa subwencji ogólnej, a obniżyły się pozostałe jej części tj. wyrównawcza, równoważąca i uzupełnienie subwencji ogólnej.

W strukturze subwencji, podobnie jak w 2009 r., dominowała część oświatowa subwencji ogólnej z udziałem 75,7%. Druga pod względem udziału była część wyrównawcza subwencji - 23,0%, pozostałe części stanowiły zaledwie 1,3% jej ogólnej wielkości.

Udział **dotacji** w dochodach ogółem, w porównaniu do roku 2009, wzrósł o 4,5 punktu procentowego i wyniósł 22,2%, osiągając w poszczególnych typach gmin: 24,2% - gminy wiejskie, 21,3% - miejsko-wiejskie oraz 21,2% - miejskie. W roku 2010, dotacje w największym stopniu zasiliły budżet gminy Cisek - 55,8% a najmniejszym Zdzieszowice - 9,9%. Gmina Cisek otrzymała dotacje celowe z budżetu państwa na zadania związane z usuwaniem skutków powodzi w wysokości 15 546 tys. zł.

Dotacje otrzymane na cele inwestycyjne stanowiły średnio 5,8% w strukturze dochodów gmin tj. o 2,3 punktu procentowego więcej niż przed rokiem. Gmina Branice otrzymała dotacje na inwestycje stanowiące 26,3% jej dochodów, znaczny udział dotacji na inwestycje wystąpił również w gminie Leśnica 20,4%.

W roku 2010 gminy zaplanowały dochody ze środków unijnych i zagranicznych w wysokości 202 483 tys. zł, które zrealizowano w łącznej kwocie 148 445 tys. zł, co stanowiło 6,3% ogółu ich dochodów³³ (w roku 2009 - 2,7%). W kwocie przekazanych środków 22 179 tys. zł stanowiły dotacje na zadania bieżące i 94 270 tys. zł dotacje na zadania inwestycyjne. Gminy miejsko - wiejskie uzyskały – 87 925 tys. zł dochodów ze środków unijnych i zagranicznych, gminy wiejskie – 44 203 tys. zł, gminy miejskie – 16 316 tys. zł. W porównaniu do roku 2009, kwota dochodów gmin pochodząca ze środków unijnych i zagranicznych wzrosła ponad dwuipółkrotnie.

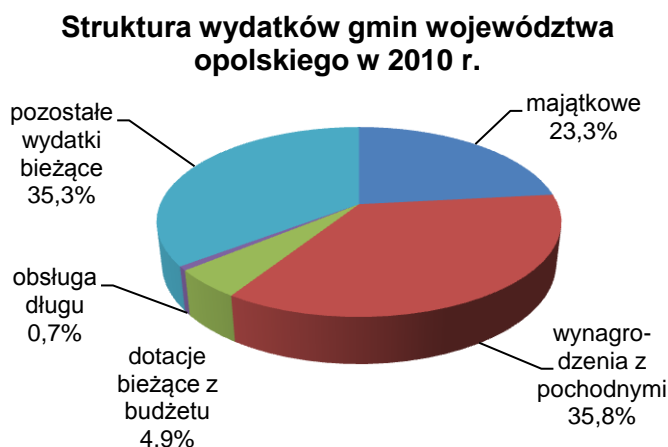
3.2. Wydatki

W 2010 r. wydatki gmin wzrosły, w porównaniu do roku ubiegłego, o 352 307 tys. zł (nominalnie o 15,2%, realnie o 12,3%) i zamknęły się kwotą 2 665 259 tys. zł. Średni poziom realizacji planu wydatków dla gmin wyniósł 90,8%, osiągając skrajne wartości w gminach Głogówek 97,6% i Rudniki

³³ Patrz przypis 27.

74,3%. Niskie wykonanie planu wydatków w gminie Rudniki wynikało z poczynionych oszczędności oraz zmniejszonych wydatków na inwestycje.

Strukturę wydatków gmin ogółem, z uwzględnieniem ich rodzajów, zaprezentowano na wykresie, natomiast strukturę wydatków poszczególnych jednostek przedstawiają załączniki 5a i 5b.

Wydatki majątkowe gmin wyniosły ogółem 621 142 tys. zł (81,2% uchwalonego planu). W grupie wydatków majątkowych przeważającą kwotę stanowiły wydatki inwestycyjne, których źródłem finansowania były środki własne, środki unijne i zagraniczne oraz zaciągnięte kredyty i pożyczki. W odniesieniu do roku 2009 wydatki majątkowe wzrosły o 30,2%.

Udział wydatków majątkowych w strukturze wydatków zwiększył się o 2,7 punktu procentowego i wyniósł 23,3%. W gminach miejskich i miejsko-wiejskich wydatki na inwestycje stanowiły 21,1% ogółu wydatków, a w wiejskich – 24,2%. Wyniki uzyskane przez gminy Polska Cerekiew (47,5%) i Izbicko (41,4%), które przeznaczyły na cele rozwojowe najwięcej środków oraz przez gminę Otmuchów, gdzie 6,6% wydatków skierowano na inwestycje, wskazują na ogromne zróżnicowanie udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. Wymienione jednostki inwestowały m.in. w budowę kanalizacji sanitarnej, budowę boisk i placów zabaw.

Wydatki bieżące gmin na koniec 2010 r. wynosiły 2 044 117 tys. zł i zostały wykonane w 94,2%. W porównaniu do roku poprzedniego, wzrosły one o 11,3% i stanowiły średnio 76,7% wydatków ogółem gmin. Wydatki bieżące służyły głównie finansowaniu obligatoryjnych zadań własnych.

W grupie wydatków bieżących dominujący udział miały wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, które wzrosły o 8,4% i wyniosły 955 107 tys. zł, stanowiąc 35,8% ogółu wydatków. Wydatki te miały najmniejszy udział w strukturze wydatków gminy Cisek (21,2%), a najwyższy w gminie Domaszowice (46,7%).

Kolejną pozycję zajmowały pozostałe wydatki bieżące, do których zaliczane były m.in. wydatki na zakup materiałów i wyposażenia, remonty i usługi, świadczenia społeczne na rzecz osób fizycznych. Wydatki te wyniosły 941 061 tys. zł i uległy zwiększeniu, w stosunku do 2009 roku, o 15,3%. Najniższy udział w strukturze wydatki te miały w gminie Izbicko (23,1%), a najwyższy w gminie Cisek (63,4%).

Dotacje udzielone z budżetów gmin wzrosły o 2,0% i wyniosły 130 405 tys. zł, stanowiąc 4,9% wydatków. Udział tych dotacji w strukturze wydatków wyniósł od 0,6% w gminie Domaszowice do 8,5% w Łubnianach. Zróżnicowanie stopnia realizacji tej grupy wydatków bieżących wynikało z przyjętego przez konkretną jednostkę sposobu realizacji nałożonych na nią zadań.

Wydatki na obsługę długu wyniosły 17 544 tys. zł i wzrosły, w porównaniu do 2009 r. o 69,1% (udział w strukturze - 0,7%).

W 2010 r. żadna gmina województwa opolskiego nie poniosła wydatków za dłużnika z tytułu udzielonego poręczenia.

Wpłat do budżetu państwa w łącznej wysokości 5 738 tys. zł, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin, musiały dokonać gminy Gogolin i Dobrzeń Wielki.

W ramach realizacji programów finansowanych ze środków unijnych i zagranicznych, gminy zaplanowały wydatki w łącznej wysokości 221 294 tys. zł, a wykonały w kwocie 175 162 tys. zł, co stanowiło 6,6% wydatków gmin ogółem³⁴ (w roku 2009 – 3,1%).

Strukturę wydatków ogółem, uwzględniającą poszczególne działy klasyfikacji budżetowej przedstawia załącznik 6a i 6b oraz poniższa tabela³⁵.

Tabela 6

Działy klasyfikacji budżetowej	Struktura wydatków ogółem %		Struktura wydatków inwestycyjnych %
	2009 r.	2010 r.	2010 r.
1	2	3	4
Wydatki ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0
Dz. 801 - Oświata i wychowanie Dz. 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	38,1	35,3	8,5
Dz. 852 - Pomoc społeczna Dz. 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	15,0	15,7	0,4
Dz. 750 - Administracja publiczna	10,5	9,7	2,7
Dz. 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,2	9,0	21,4
Dz. 600 – Transport i łączność	9,2	7,5	22,1
Dz. 926 - Kultura fizyczna i sport	4,8	6,3	21,6
Dz. 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,2	5,0	8,5
Dz. 700 - Gospodarka mieszkaniowa	4,0	3,5	2,8
Dz. 010 – Rolnictwo i łowiectwo	2,9	3,3	6,8
Pozostałe działy	4,1	4,7	5,1

³⁴ Patrz przypis 27.

³⁵ Dla celów analizy połączono wydatki z działów: 801 - Oświata i wychowanie oraz 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza oraz działów 852 - Pomoc społeczna i 853 - Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej.

W ciągu ostatniego roku nie zmieniły się główne kierunki wydatkowania środków przez gminy, nadal należą do nich oświata, pomoc społeczna i administracja.

W dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza poniesiono wydatki w łącznej wysokości 941 478 tys. zł, co stanowiło 35,3% wydatków gmin. Udział wydatków „oświatowych” zmniejszył się o 2,8 punktu procentowego, kształtując się w poszczególnych typach gmin na poziomie – 36,5% w gminach miejsko-wiejskich, 35,1% w gminach wiejskich i 30,6% w gminach miejskich. Udział ten uzależniony był przede wszystkim od sieci placówek oświatowych w poszczególnych jednostkach i osiągnął skrajne wartości w Tarnowie Opolskim – 56,3% i w Cisku - 20,2%. Na inwestycje w oświacie wydatkowano 8,5% wydatków inwestycyjnych gmin.

Kolejną, co do wielkości, pozycję (418 777 tys. zł) zajmowały wydatki ponoszone w działach Pomoc społeczna i Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej - 15,7% (spadek o 0,7 punktu procentowego), które związane były głównie z wypłatą różnego rodzaju zasiłków i realizacją świadczeń. W budżetach gmin miejskich wydatki te zajmowały – 17,3%, miejsko-wiejskich – 16,0%, wiejskich – 14,4%. Największą część wydatków na zadania z zakresu pomocy społecznej przeznaczyła gmina Cisek 46,6%, najmniejszą gmina Izbicko – 7,1%. W strukturze wydatków inwestycyjnych gmin, inwestycje w pomocy społecznej stanowiły zaledwie 0,4%.

Wydatki na administrację publiczną stanowiły 9,7% ogółu wydatków, osiągając wielkość 259 213 tys. zł. Dotyczyły one między innymi kosztów funkcjonowania urzędów gmin. Inwestycje dokonywane w ramach tego działu stanowiły 2,7% wydatków inwestycyjnych gmin.

Kolejną grupę stanowiły wydatki w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska - 9,0%, które wyniosły 240 046 tys. zł. Największy ich udział wystąpił w gminie Turawa – 35,3%, a najmniejszy w Wilkowie – 1,0%. W strukturze wydatków inwestycyjnych gmin, inwestycje realizowane w ramach tego działu stanowiły 21,4%.

Na pozostałe wydatki przeznaczono od 3,3% środków w dziale Rolnictwo i łowiectwo do 7,5% w dziale Transport i łączność.

3.3. Zobowiązania i wynik finansowy

Gminy województwa opolskiego planowały zamknąć rok budżetowy 2010 deficytem w łącznej wysokości 484 039 tys. zł. W wyniku wykonania budżetów deficyt wyniósł 300 371 tys. zł i był o 139 017 tys. zł (tj. o 86,2%) większy niż w 2009 r. Na taki wynik złożyła się nadwyżka budżetowa wypracowana przez 2 gminy w wysokości 946 tys. zł oraz ujemny wynik finansowy uzyskany przez 68 jednostek w kwocie 301 317 tys. zł (w roku ubiegłym było 50 budżetów deficytowych). Największy deficyt wystąpił w gminie Kędzierzyn-Koźle – 27 801 tys. zł, najmniejszy w Otmuchowie – 16 tys. zł. Nadwyżka budżetowa w gminie Nysa wyniosła 620 tys. zł, a w Rudnikach 326 tys. zł.

Osiągnięte w 2010 r. **przychody** w wysokości 563 546 tys. zł stanowiły 93,8% założonego planu. W odniesieniu do roku 2009, ich wielkość ogółem wzrosła o 31,9%, na co miały wpływ przede wszystkim zaciągnięte kredyty i pożyczki i kwoty wyemitowanych obligacji.

W strukturze przychodów ogółem, podobnie jak w 2009 r. największy udział miały środki z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek – 56,8%, a następnie przychody z tytułu innych źródeł - 20,7%.

Gminy zaciągnęły kredyty i pożyczki w wysokości 319 884 tys. zł, tj. o 95,4% więcej niż przed rokiem. Przychody z tego tytułu uzyskało 61 gmin, przy czym najwięcej – 50 101 tys. zł miasto Kędzierzyn-Koźle.

Przychody z innych źródeł tj. wolnych środków³⁶ wyniosły 116 785 tys. zł, (o 15,5% mniej niż w 2009 r.), a nadwyżka z lat ubiegłych³⁷ stanowiła kwotę 79 363 tys. zł, i była niższa niż przed rokiem o 18,4%.

Przychody uzyskane przez 7 gmin z emisji obligacji wyniosły 46 420 tys. zł, a w 2009 r. 6 gmin osiągnęło przychody tego rodzaju w kwocie 27 650 tys. zł.

Gminy uzyskały 1 095 tys. zł tytułem spłaty udzielonych pożyczek, które stanowiły 76,5% zaplanowanej kwoty. Spłaty wystąpiły w gminach: Branice, Brzeg, Byczyna, Gogolin, Gorzów Śląski, Olesno, Olszanka, Namysłów, Pokój, Rudniki. Dotyczyły one przykładowo spłat pożyczek krótkoterminowych np. dla ochotniczej straży pożarnej, czy stowarzyszenia na realizację projektów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, spłaty pożyczki długoterminowej dla gminnego ośrodka kultury, sportu i rekreacji na realizację projektu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013.

Rozchody budżetowe gmin w 2010 r., w porównaniu do roku ubiegłego, wzrosły o 37,0% i stanowiły kwotę 110 696 tys. zł. Złożyły się na nie głównie spłaty rat kapitałowych kredytów i pożyczek w wysokości 105 670 tys. zł.

Wykupu obligacji samorządowych na łączną kwotę 2 750 tys. zł dokonały gminy Domaszowice, Głuchołazy, Olszanka i Skarbimierz.

W 2010 r. 13 gmin udzieliło pożyczek na łączną kwotę 2 277 tys. zł, podczas gdy przed rokiem kwota udzielonych pożyczek wyniosła 365 tys. zł (wzrost o 524,4%).

Należności wymagalne gmin województwa opolskiego wyniosły 227 453 tys. zł, co oznaczało ich wzrost, w porównaniu do 2009 roku, o kwotę 24 879 tys. zł, tj. o 12,3%. Należności te wystąpiły we wszystkich gminach, przy czym, najwyższe były w miastach Kędzierzyn-Koźle – 37 933 tys. zł i Brzeg - 29 827 tys. zł, a najniższe w gminie Pakosławice – 168 tys. zł. Należności wymagalne pochodziły m.in. z niewyegzekwowanych podatków i opłat, czynszów, opłat z tytułu najmu i dzierżawy mienia komunalnego, użytkowania wieczystego, a także zaliczek alimentacyjnych i funduszu alimentacyjnego.

³⁶ Wolne środki - nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu j.s.t., wynikające z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

³⁷ Nadwyżka z lat ubiegłych – kwota stanowiąca sumę sald stron Ma konta 960 „Skumulowana nadwyżka lub niedobór na zasobach budżetu” oraz konta 967 „Wynik na funduszach pomocowych”, oznacza ona nadwyżkę budżetową wypracowaną przez j.s.t. w ciągu wszystkich lat jej funkcjonowania.

Łączne **zobowiązania** gmin wyniosły 625 093 tys. zł (w 2009 r. - 367 463 tys. zł) i zwiększyły się o 70,1%. Wartość zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych stanowiła kwotę 623 632 tys. zł (wzrost o 70,5%). Kwota zobowiązań wymagalnych zmniejszyła się o 13,1% i wyniosła 1 460 tys. zł, z czego 1 420 tys. zł dotyczyło niezapłaconych zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

Niewymagalne zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń wystąpiły w łącznej wysokości 112 506 tys. zł.

Poziom zadłużenia gmin mierzony relacją kwoty zobowiązań (bez wyłączeń) do wykonanych dochodów wyniósł 26,4% (od zera w gminach: Leśnica, Zdzeszowice, Lasowice Wielkie do 56,3% w Skarbmierzu).

Wskaźnik spłaty długu mierzony relacją rocznych spłat zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych (bez wyłączeń) oraz potencjalnych spłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów wyniósł od zera w gminach Leśnica, Zdzeszowice, Bierawa, Reńska Wieś do 29,9% w Lubszy (po wyłączeniach 9,6%).

4. WYKONANIE BUDŻETU MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2010 R.

Opole, posiadając status miasta na prawach powiatu, realizuje zadania przypisane zarówno gminom jak i powiatom.

Dane dotyczące realizacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów budżetu Opola przedstawia załącznik nr 10, natomiast strukturę i dynamikę wykonania dochodów oraz wydatków w latach 2007-2010 przedstawia załącznik nr 11.

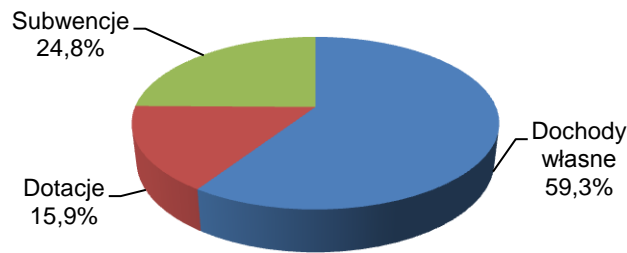
4.1. Dochody

Wykonanie dochodów ukształtowało się na poziomie 540 625 tys. zł, co stanowiło 101,5% planu. W stosunku do roku 2009, dochody miasta zwiększyły się o kwotę 57 335 tys. zł, tj. nominalnie o 11,9%, a w ujęciu realnym o 9,0%.

Dochody bieżące (484 337 tys. zł) stanowiły 89,6% w ogólnej kwocie dochodów, a pozostałe 10,4% to dochody majątkowe (56 289 tys. zł).

Strukturę dochodów miasta Opola obrazuje poniższy wykres.

Struktura dochodów Opola w 2010 r.

Wielkość oraz struktura **dochodów własnych** określają możliwości rozwojowe jednostki samorządu terytorialnego. Dochody własne były głównym źródłem dochodów Opola, stanowiąc 59,3% ogółu dochodów. W stosunku do roku 2009 dochody te wzrosły o 10,8% (tj. o 31 323 tys. zł) i wyniosły 320 204 tys. zł.

Dochodami o najwyższej dynamice były pozostałe dochody własne (wzrost o 39,0%) stanowiące 17,7% w strukturze ogółu dochodów. Zwiększyły się też wpływy z podatku od spadków i darowizn - o 30,5% (stanowiąc tylko 0,2% dochodów) oraz dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych - o 21,2% (stanowiąc 1,5% dochodów).

W porównaniu z rokiem 2009, najbardziej zmalały (o 48,6%) dochody z podatku rolnego (m.in. z uwagi na umorzenie tego podatku z tytułu poniesionych strat w czasie powodzi), dochody z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych (o 7,1%) oraz z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych (o 1,0%).

Wpływy z udziałów w podatkach dochodowych wyniosły ogółem 140 166 tys. zł, stanowiąc łącznie 25,9% dochodów ogółem i były największym źródłem dochodów budżetu miasta Opola. Na poszczególne udziały przypadły kwoty: 128 360 tys. zł w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz 11 806 tys. zł w podatku dochodowym od osób prawnych.

Pozostałe dochody własne, wykonane w kwocie 94 598 tys. zł, stanowiły w strukturze dochodów 17,7% i były drugim, pod względem wielkości, źródłem dochodów własnych Opola. Złożyły się na nie m.in. dochody z majątku gminy (w tym głównie ze sprzedaży majątku), wpłaty spółek zarządzających nieruchomościami gminy (czynsze), dywidenda ECO, wpłaty za koncesje na sprzedaż alkoholu, wpływy z tytułu odsetek od środków finansowych ulokowanych na rachunkach bankowych.

Kolejną pozycję zajmowały dochody z podatku od nieruchomości, które wyniosły 67 259 tys. zł. Podatek ten stanowił 12,4% dochodów ogółem miasta.

Z innych źródeł dochodów własnych, największe kwoty uzyskano z podatku od czynności cywilnoprawnych – 8 099 tys. zł, podatku od środków transportowych – 5 132 tys. zł oraz opłaty skarbowej – 3 555 tys. zł.

Dochody z tytułu subwencji i dotacji wyniosły 220 421 tys. zł i stanowiły 40,7% ogółu dochodów miasta Opola w 2010 roku.

Subwencja zrealizowana w wysokości 134 464 tys. zł (100,0% planu) była wyższa o 6 370 tys. zł (tj. 5,0%) od kwoty uzyskanej w 2009 roku. Subwencja dla Opola składała się z trzech części: subwencji oświatowej wynoszącej 122 897 tys. zł (22,7% udziału w dochodach), równoważącej w kwocie 9 754 tys. zł (1,8% dochodów) oraz uzupełnienia subwencji ogólnej – 1 813 tys. zł (0,3% dochodów).

Dotacje w 2010 roku zostały zrealizowane w wysokości 85 957 tys. zł (66 315 tys. zł w roku 2009) tj. uległy zwiększeniu o 29,6%. Dotacje wyniosły: na zadania z zakresu administracji rządowej – 35 597 tys. zł (6,6% udziału w dochodach), w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych – 34 787 tys. zł (6,4% dochodów), na zadania własne – 11 774 tys. zł (2,2% dochodów) oraz na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej i porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego – 3 800 tys. zł (0,7% dochodów). Ogółem dotacje wykonane zostały w 100,9% rocznego planu.

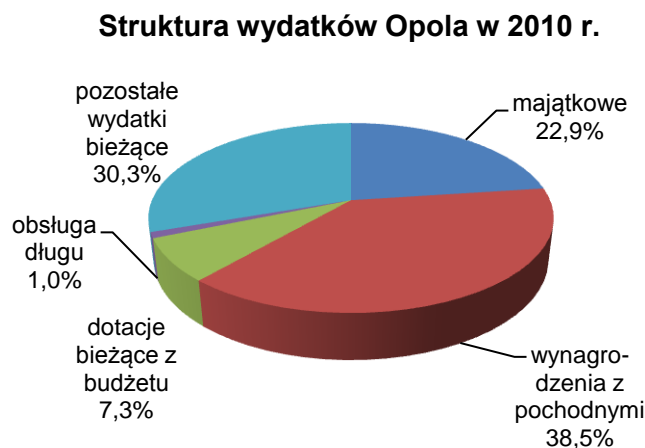
W analizowanym okresie nie wystąpiły znaczące zmiany w **strukturze dochodów** miasta Opola. Zmniejszył się o 0,5% udział dochodów własnych oraz o 1,8% udział subwencji w strukturze dochodów ogółem, natomiast wzrósł o 2,3% udział dotacji.

Dochody realizowane ze środków unijnych i zagranicznych (załącznik nr 24) wyniosły 34 901 tys. zł (w 2009 było to 21 549 tys. zł), co stanowiło 6,5% ogółu dochodów (w roku ubiegłym 4,5% dochodów)³⁸. W porównaniu do roku ubiegłego były one wyższe o 62,0%.

4.2. Wydatki

Wydatki zostały wykonane w wysokości 568 840 tys. zł, co stanowiło 94,3% planu rocznego. W porównaniu do roku ubiegłego, wydatki zwiększyły się nominalnie o 10,3%, a realnie o 7,5%.

Strukturę wydatków miasta Opola obrazuje poniższy wykres.

³⁸ Patrz przypis 27.

W **strukturze wydatków** ogółem przeważały wydatki bieżące – 77,1% (438 829 tys. zł), ale utrzymał się również korzystny, wysoki udział wydatków majątkowych stanowiący 22,9% ogółu wydatków (130 011 tys. zł).

Analogicznie jak w latach poprzednich, dominującą pozycję w wydatkach **bieżących** miały wynagrodzenia wraz z pochodnymi – 219 047 tys. zł (38,5% ogółu wydatków). Wynagrodzenia pracowników oświaty (w działach 801 i 854) stanowiły prawie 2/3 tej kwoty. Wydatki pozostałe zrealizowano w kwocie 172 847 tys. zł (30,3% w strukturze). Dotacje bieżące z budżetu wyniosły 41 385 tys. zł (7,3%), a wydatki na obsługę długu 5 550 tys. zł (1,0%). Wydatki bieżące charakteryzowały się 4,0% wzrostem.

Wydatki **majątkowe** w 2010 roku uległy zwiększeniu w stosunku do poziomu z 2009 roku o 38,5%, tj. z kwoty 93 857 tys. zł do kwoty 130 011 tys. zł i zostały przeznaczone na realizację rozmaitych zadań, wśród których, do najbardziej kapitałochłonnych zaliczyć można m.in.:

- przebudowę wiaduktu i układu komunikacyjnego w ciągu ul. Reymonta,
- budowę Centrum Sportu przy ul. Północnej,
- utworzenie Narodowego Centrum Polskiej Piosenki poprzez przebudowę Amfiteatru Tysiąclecia,
- rozbudowę budynku na siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej,
- budowę wiaduktu w ciągu ulicy Ozimskiej nad linią PKP wraz z przebudową układu komunikacyjnego,
- przebudowę ul. Piastowskiej.

Strukturę wydatków budżetowych według działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższa tabela³⁹.

T a b e l a 7

Działy klasyfikacji budżetowej	Struktura wydatków ogółem %		Struktura wydatków inwestycyjnych %
	2009 r.	2010 r.	2010 r.
1	2	3	4
Wydatki ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0
Dz. 801 - Oświata i wychowanie Dz. 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	37,0	33,9	1,3
Dz. 600 – Transport i łączność	14,3	14,7	42,3
Dz. 852 - Pomoc społeczna Dz. 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	11,0	10,5	1,3
Dz. 750 - Administracja publiczna	7,6	7,4	1,1
Dz. 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5,0	6,9	18,9

³⁹ Patrz przypis 35.

1	2	3	4
Dz. 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6,0	6,1	11,1
Dz. 926 - Kultura fizyczna i sport	3,4	5,7	16,5
Dz. 700 - Gospodarka mieszkaniowa	5,6	4,7	1,2
Dz. 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p-poż.	3,5	3,2	0,8
Pozostałe działy	6,6	6,9	5,5

Analiza wydatków budżetowych wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej wskazuje, że najwięcej środków przeznaczono na zadania z zakresu oświaty i wychowania. W dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza, poniesiono wydatki w łącznej wysokości 192 730 tys. zł, co stanowiło 33,9% ogółu wydatków miasta Opola. Wydatki tych dwóch działów zostały sfinansowane w 63,8% subwencją oświatową, 34,6% stanowiły środki budżetowe miasta, a 1,6% środki pozabudżetowe. Rok budżetowy 2010 był więc kolejnym rokiem bez wystarczającego wsparcia finansowego oświaty ze strony państwa.

Na transport i łącznie wydatkowano kwotę 83 563 tys. zł, co stanowiło 14,7% ogółu wydatków. Środki przeznaczano głównie na remonty i bieżące utrzymanie dróg oraz inwestycje drogowe. Z analizy rodzajów wydatków inwestycyjnych wynika, że transport i łącznie miały dominujący (42,3%) w nich udział. Były to wydatki związane z realizacją licznych inwestycji w infrastrukturę drogową.

Na zadania związane z pomocą społeczną przeznaczono 59 844 tys. zł, tj. 10,5% ogółu wydatków. Wydatki tego rodzaju realizowane były m.in. przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, domy pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej oraz Powiatowy Urząd Pracy w Opolu.

Na administrację publiczną przeznaczono 42 101 tys. zł, tj. 7,6% ogółu wydatków. Na zadania związane kulturą i sztuką wydatkowano kwotę 39 316 tys. zł (tj. 6,9% ogółu wydatków). W omawianym dziale dokonano znacznych wydatków inwestycyjnych (18,9% ogółu wydatków inwestycyjnych), co wynikało z realizacji wydatków na Narodowe Centrum Polskiej Piosenki oraz Miejską Bibliotekę Publiczną. Na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2010 roku skierowano 6,1% wydatków czyli 34 941 tys. zł. Kolejnym kierunkiem wydatkowania (pod względem wielkości wydatków) była kultura fizyczna i sport – 32 182 tys. zł, tj. 5,7% ogółu wydatków. Wydatki obejmowały pozycje związane głównie z inwestycjami w obiekty sportowe (nakłady inwestycyjne działu wyniosły 16,5% ogółu wydatków inwestycyjnych).

W 2010 roku wydatkowano zgodnie z planem kwotę 8 695 tys. zł, jako należną wpłatę środków do budżetu państwa, a wynika to z faktu, iż dochody podatkowe, liczone jako udziały we wpływach z podatku od osób fizycznych i od osób prawnych, a przypadające na 1 mieszkańca miasta, przewyższyły ustalony próg, związany ze średnim wskaźnikiem określonym dla wszystkich powiatów w kraju.

W ramach realizacji programów finansowanych ze środków unijnych i zagranicznych Opole wykonało wydatki w wysokości 36 746 tys. zł (w 2009 roku - 22 875 tys. zł), co stanowiło 6,5% ogółu wydatków (w roku ubiegłym - 4,4%)⁴⁰. W porównaniu do roku ubiegłego były one wyższe o 60,6%.

4.3. Wynik finansowy, należności i zobowiązania

W budżecie miasta Opola, zaplanowano deficyt budżetowy w wysokości 70 512 tys. zł. Faktycznie wykonane dochody i wydatki spowodowały zamknięcie roku budżetowego 2010 deficytem w kwocie 28 215 tys. zł.

Wynoszący 88 003 tys. zł plan **przychodów** wykonano w 79,0% tj. w wysokości 69 501 tys. zł. Dominującym źródłem przychodów były kredyty i pożyczki w kwocie 52 993 tys. zł, które stanowiły 76,2% ogółu przychodów. Kolejnym, co do wielkości, były wolne środki – 16 509 tys. zł (23,8% przychodów).

Rozchody budżetowe zaplanowane w kwocie 17 491 tys. zł, zrealizowane zostały w wysokości 17 437 tys. zł. W całości złożyły się na nie spłaty kredytów i pożyczek.

Należności wymagalne Opola wyniosły 32 006 tys. zł (w 2009 roku było to 41 151 tys. zł), co oznaczało ich zmniejszenie o 22,2%. Na tę kwotę złożyły się należności z tytułu: zaległych podatków i opłat lokalnych (podatek od nieruchomości, leśny, rolny, od środków transportowych), opłat: za odprowadzanie ścieków, od pojazdów wielkogabarytowych, za użytkowanie wieczyste, planistycznej, adiacenckiej, za zajęcie pasa drogowego, należności z tytułu najmu mienia komunalnego (w szczególności lokali mieszkalnych i użytkowych), kupna lokali, należności z tytułu kar i grzywien za nieterminowe wykonanie przedmiotu umowy, nieprzekazane z urzędów skarbowych należności z tytułu wpływów z karty podatkowej i podatków od spadków i darowizn oraz od czynności cywilnoprawnych.

Zobowiązania miasta Opola wynosiły ogółem 179 896 tys. zł (w 2009 roku było to 144 385 tys. zł) co oznacza ich wzrost o 24,6%. Na kwotę zadłużenia złożyły się niewymagalne zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji. Nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Poziom zadłużenia miasta mierzony relacją kwoty zobowiązań (bez wyłączeń) do wykonanych dochodów wyniósł 33,3%, natomiast **wskaźnik spłaty długu**, mierzony relacją rocznych spłat zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych (bez wyłączeń) oraz potencjalnych spłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów wyniósł 4,4%.

⁴⁰ Patrz przypis 27.

5. WYKONANIE BUDŻETÓW POWIATÓW W 2010 R.

5.1. Dochody

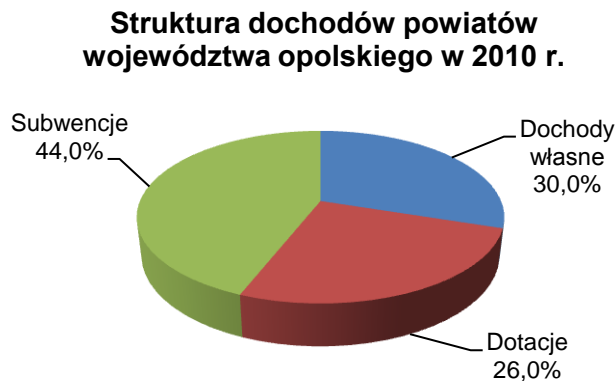
W roku 2010 powiaty województwa opolskiego osiągnęły dochody w wysokości 726 258 tys. zł, co stanowiło 99,6% kwoty zaplanowanej. W poszczególnych powiatach realizacja planu dochodów wahała się od 84,4% w namysłowskim do 115,5% w krapkowickim. W stosunku do roku 2009 dochody powiatów nominalnie zwiększyły się o 8,7%, a realnie o 6,0%.

W ogólnej kwocie dochodów 91,7% stanowiły dochody bieżące (666 229 tys. zł), a pozostałe 8,3% to dochody majątkowe (60 030 tys. zł), co przedstawia załącznik nr 22. Najniższy udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wystąpił w powiecie krapkowickim (3,6%), a najwyższy w powiecie prudnickim (17,2%).

Zbiorcze wykonanie budżetów powiatów zawierają załączniki nr 12 i 13. Załącznik nr 14 przedstawia strukturę dochodów, natomiast dynamikę zmian dochodów - załącznik nr 20a.

Dochody własne wzrosły o 20,6% (wynosząc 217 520 tys. zł), co wynikało przede wszystkim ze zwiększonych (o 46,1% do kwoty 121 995 tys. zł) pozostałych dochodów własnych. Wzrosły też – o 1,2% - wpływy z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, które w 2010 roku wyniosły 90 765 tys. zł. Zmalały natomiast – o 33,3% udziały w podatku dochodowym od osób prawnych osiągając poziom 4 759 tys. zł.

Strukturę dochodów ogółem powiatów województwa opolskiego obrazuje poniższy wykres.

Dochody własne powiatów w 2010 roku w strukturze dochodów ogółem stanowiły 30,0%. W poszczególnych powiatach udział dochodów własnych w dochodach ogółem wahał się od 21,5% w powiecie oleskim do 50,5% w powiecie krapkowickim. Wzrost dochodów własnych nastąpił w dziesięciu powiatach, osiągając największą wartość w prudnickim (o 72,6%) i najmniejszą (o 3,9%) w kędzierzyńsko-kozielskim. Tylko w powiecie nyskim nastąpił spadek (o 1,3%) dochodów własnych.

Szczegółową strukturę dochodów własnych powiatów zawiera załącznik nr 15a.

Podstawowym źródłem dochodów własnych powiatów (podobnie jak w latach poprzednich) były wpływy z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, stanowiące średnio 41,7% dochodów własnych. Najmniejszy udział dochodów z tego źródła w strukturze dochodów własnych wystąpił w powiecie prudnickim – 21,8%, a największy w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim – 60,0%.

Wpływy z usług w istotny sposób rzutowały na wielkość dochodów własnych, stanowiąc średnio 15,2% ich kwoty. Dochody te charakteryzowały się znaczną rozpiętością udziału w budżetach poszczególnych powiatów, od 2,6% w krapkowickim, aż do 48,6% w dochodach własnych powiatu głubczyckiego. Dochody z tego tytułu, to głównie odpłatności mieszkańców domów pomocy społecznej, stąd wysoki udział tego źródła dochodów w powiatach o rozbudowanej sieci placówek opieki społecznej.

Istotny wpływ na poziom osiągniętych dochodów własnych powiatów miała również opłata komunikacyjna za m.in.: wydanie tablic i dowodów rejestracyjnych, praw jazdy, znaków legalizacyjnych, która stanowiła średnio 7,8% dochodów własnych. Najmniejszy jej udział wystąpił w budżecie powiatu prudnickiego (5,6% dochodów własnych), a największy w budżecie powiatu oleskiego (11,3%).

Subwencja przekazana z budżetu państwa w 2010 roku powiatom województwa opolskiego w pełnej planowanej wysokości wyniosła 319 666 tys. zł, stanowiąc 44,0% ich dochodów ogółem i była wyższa o 11 505 tys. zł (tj. 3,7%) od kwoty uzyskanej w 2009 roku. Subwencja była głównym źródłem dochodów powiatów i składała się z części oświatowej, wyrównawczej oraz równoważącej.

W strukturze dochodów powiatów największy udział miała subwencja oświatowa w kwocie 253 876 tys. zł, stanowiąc 35,0% ogółu ich dochodów. Część oświatowa subwencji przeznaczona była na finansowanie oświaty na poziomie ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym, zadania szkolnictwa specjalnego, utrzymanie internatów oraz zadania pozaszkolne o zasięgu ponadgminnym.

Pozostałe elementy subwencji to: część wyrównawcza – 51 866 tys. zł (7,1% dochodów ogółem) oraz część równoważąca 13 925 tys. zł (1,9%).

Najniższy udział subwencji w dochodach odnotowano w powiecie krapkowickiego – 29,1%, a najwyższy w powiecie oleskim – 55,5%.

Dochody powiatów z tytułu **dotacji** wyniosły 189 073 tys. zł i stanowiły w analizowanym okresie 26,0% ogółu dochodów powiatów. W porównaniu do roku ubiegłego, uległy one zwiększeniu o 9 593 tys. zł tj. o 5,3%. W ogólnej kwocie dotacji, najważniejszą pozycję zajmowały dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej, które wyniosły 81 981 tys. zł, stanowiąc 11,3% dochodów. Dotacje na zadania własne to 8,4% ogółu dochodów (61 015 tys. zł). Dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych wyniosły 36 406 tys. zł, stanowiąc tym samym 5,0% dochodów. Pozostałe 1,3% w strukturze zajęły dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej i między jednostkami samorządu terytorialnego oraz otrzymane z funduszy celowych. Najniższy udział dotacji w strukturze dochodów odnotowano w powiecie krapkowickim – 20,4%, a najwyższy w powiecie głubczyckim – 35,3%.

Analizując **strukturę dochodów** powiatów należy zauważyć, że przeważający udział mają wpływy z budżetu państwa w formie subwencji i dotacji, które stanowiły średnio 70,0% dochodów ogółem powiatów w województwie opolskim. Udział ten wprawdzie zmniejszył się, w stosunku do roku 2009, o 3,0 punktu procentowego, ale wciąż jest wysoki, co jest niekorzystne, gdyż ogranicza samodzielność finansową powiatów.

Analiza dochodów powiatów w oparciu o klasyfikację budżetową, pozwala stwierdzić, że dochody realizowane ze środków unijnych i zagranicznych zamknęły się kwotą 50 898 tys. zł (w 2009 roku - 39 301 tys. zł) stanowiąc 7,0% ogółu dochodów (w roku ubiegłym 5,9% dochodów)⁴¹. W odniesieniu do roku poprzedniego uległy one zwiększeniu o 29,5%. Najmniejszy udział tych środków w dochodach wystąpił w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (2,7%), a największy w powiecie prudnickim (16,4%).

5.2. Wydatki

Wydatki powiatów w 2010 roku wzrosły nominalnie o 4,7% (realnie o 2,1%) i wyniosły 747 976 tys. zł, co stanowiło 95,2% planu.

Dynamikę zmian wydatków poszczególnych powiatów w 2010 roku, w porównaniu do roku ubiegłego, przedstawia załącznik nr 20b.

W ośmiu powiatach nastąpił wzrost wydatków: od 1,7% w powiecie głubczyckim do 17,2% w powiecie opolskim. Wydatki uległy zmniejszeniu w trzech powiatach: o 2,3% w powiecie strzeleckim, o 10,3% w powiecie namysłowskim oraz o 29,7% w powiecie krapkowickim.

W ujęciu kwotowym, podobnie jak w roku ubiegłym, najniższe wydatki wykonał powiat krapkowicki – 34 068 tys. zł, a najwyższe powiat nyski – 124 295 tys. zł.

Strukturę wydatków powiatów województwa opolskiego w 2010 roku obrazuje poniższy wykres.

⁴¹ Patrz przypis 27.

Wydatki **bieżące** powiatów w 2010 roku stanowiły 85,9% ogółu wydatków. W analizowanym okresie wzrosły one o 8,7% i wyniosły 642 486 tys. zł (97,4% planu). Najniższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wystąpił w powiecie namysłowskim – 79,4%, a najwyższy w powiecie głubczyckim – 93,4%.

Szczegółową strukturę wydatków powiatów przedstawia załącznik nr 16a.

W grupie wydatków bieżących dominujący udział miały wynagrodzenia wraz z pochodnymi, które wzrosły o 5,6% i wyniosły 374 568 tys. zł, stanowiąc 50,1% ogółu wydatków. Wydatki te miały najmniejszy udział w strukturze wydatków powiatu opolskiego (45,2%), a najwyższy w powiecie strzeleckim (53,7%).

Kolejną pozycję zajmowały pozostałe wydatki bieżące, do których zaliczane były m.in. wydatki na świadczenia społeczne, zakup materiałów, wyposażenia i usług, koszty podróży służbowych, stypendia i inne. Wydatki te wyniosły 223 622 tys. zł, tj. 29,8% ogółu wydatków i uległy zwiększeniu w stosunku do 2009 roku o 14,6%. Najniższy udział w strukturze wydatki te miały w powiecie kluczborskim (23,4%), a najwyższy w powiecie brzeskim (38,3%).

Dotacje udzielone z budżetów powiatów wzrosły o 4,1% i wyniosły 37 778 tys. zł, stanowiąc 5,1% wydatków. Udział tych dotacji w strukturze wydatków wyniósł od 0,8% w powiecie prudnickim do 9,3% w powiecie opolskim.

Wydatki na obsługę długu wzrosły - w porównaniu do roku 2009 - o 33,5% i wyniosły 6 518 tys. zł (0,9% udział w strukturze).

W analizowanym roku nie wystąpiły w powiatach wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

Zrealizowane w 2010 roku wydatki **majątkowe** uległy zmniejszeniu (o 14,4%), zamykając się kwotą 105 490 tys. zł. Największy udział wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem wystąpił w powiatach: namysłowskim – 20,6%, kluczborskim – 19,5% oraz nyskim – 19,1%, a najmniejszy w powiatach: głubczyckim – 6,6% oraz brzeskim – 8,8%. Wykonane kwoty wskazują, że powiaty nyski, kluczborski oraz opolski realizują największe wydatki tego typu (odpowiednio 23 737 tys. zł, 13 152 tys. zł oraz 12 217 tys. zł).

W załącznikach nr 17 i 18 oraz w poniższej tabeli⁴² została przedstawiona struktura wydatków ogółem oraz wydatków inwestycyjnych powiatów województwa opolskiego w działach klasyfikacji budżetowej.

⁴² Patrz przypis 35.

Tabela 8

Działy klasyfikacji budżetowej	Struktura wydatków ogółem %		Struktura wydatków inwestycyjnych %
	2009 r.	2010 r.	2010 r.
1	2	3	4
Wydatki ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0
Dz. 801 - Oświata i wychowanie Dz. 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	39,2	38,4	16,9
Dz. 852 - Pomoc społeczna Dz. 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	19,3	18,8	4,2
Dz. 600 - Transport i łączność	12,3	14,2	44,7
Dz. 750 - Administracja publiczna	11,0	11,2	2,6
Dz. 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p-poz.	7,7	6,9	2,9
Dz. 851 - Ochrona zdrowia	7,0	6,3	19,0
Pozostałe działy	3,4	4,2	9,7

Kierunki wydatkowania środków w analizowanym roku, w porównaniu do roku 2009, nie uległy zmianie. Ponownie największe kwoty przeznaczono na funkcjonowanie oświaty. Dział 801 – Oświata i wychowanie oraz dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza to łącznie 38,4% ogółu wydatków. Udział wydatków na oświatę zależał od istniejącej w poszczególnych powiatach sieci szkół i placówek oświatowych. Wydatki działu 801 to środki przeznaczane m.in. na: szkoły podstawowe specjalne, gimnazja, licea ogólnokształcące, licea profilowane, szkoły zawodowe, szkoły zawodowe specjalne, centra kształcenia ustawicznego i praktycznego, doszkąlanie i doskonalenie nauczycieli, pozostałą działalność w tym szkoły niepubliczne. Wydatki działu 854 obejmowały głównie wypłaty stypendiów dla młodzieży wiejskiej oraz wypłaty stypendiów socjalnych. Najniższy udział wydatków oświatowych w strukturze wydatków ogółem wystąpił w powiecie głubczyckim – 22,7%, a największy w powiecie oleskim – 49,1%.

Kolejną, co do wielkości, pozycję zajmowały wydatki ponoszone w działach Pomoc społeczna i Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (18,8%), które związane były głównie z finansowaniem bieżącego utrzymania oraz działalnością opiekuńczą domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych, wypłatą zasiłków dla rodzin zastępczych i pogotowia rodzinnego oraz pokryciem kosztów utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie i powiatowych urzędów pracy. Najniższy udział wydatków związanych z pomocą społeczną i polityką społeczną wystąpił w powiecie oleskim – 11,4%, a największy w powiecie głubczyckim – 39,2%.

Na transport i łączność przekazano 14,2% ogółu wydatków, które przeznaczono głównie na remonty, inwestycje i bieżące utrzymanie dróg powiatowych. Wydatki tego rodzaju stanowiły od 4,6% wydatków ogółem w powiecie namysłowskim do 18,9% w powiecie oleskim.

Wydatki na administrację publiczną stanowiły 11,2% ogółu wydatków. Dotyczyły one między innymi kosztów funkcjonowania starostw powiatowych. Udział wydatków na administrację publiczną w wydatkach ogółem wahał się od 9,3% w powiecie kluczborskim do 16,2% w powiecie opolskim.

Wydatki w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa stanowiły 6,9% ogółu wydatków. Przeznaczone zostały głównie na funkcjonowanie Komend Powiatowych Państwowych Straży Pożarnych oraz na obronę cywilną i zarządzanie kryzysowe. Na omawiane cele największą część budżetu przeznaczył powiat kędzierzyńsko-kozielski – 11,3%. Znikome realizowanie przez powiat opolski wydatków w tym zakresie (0,1% wydatków budżetu) wynikało z faktu, że utrzymanie Komendy Miejskiej Straży Pożarnej obsługującej miasto i powiat realizowało miasto na prawach powiatu Opole.

Wydatki na ochronę zdrowia stanowiły 6,3% ogółu wydatków, a ich udział w wydatkach ogółem wahał się od 0,1% w powiecie opolskim do 14,9% w powiecie namysłowskim.

Kwoty ujęte w pozostałych działach stanowiły 4,2% wydatków powiatów.

Struktura rodzajowa wydatków inwestycyjnych powiatów województwa opolskiego wskazuje, że najwięcej wydatków inwestycyjnych dokonano w dziale 600 – Transport i łączność (ogółem 44,7%), z przeznaczeniem na infrastrukturę drogową.

Następnymi, co do wielkości, były wydatki inwestycyjne w działach Ochrona zdrowia (19,0%) oraz Oświata i wychowanie z Edukacyjną opieką wychowawczą (16,9%).

W ramach realizacji programów finansowanych ze środków unijnych i zagranicznych, powiaty wydatkowały kwotę 44 410 tys. zł (w 2009 roku - 48 599 tys. zł) czym sfinansowały 5,9% ogółu wydatków (w roku poprzednim 6,8% wydatków)⁴³. W porównaniu do roku 2009 była to kwota niższa o 8,6%. Największy udział tych środków w wydatkach ogółem wystąpił w powiecie prudnickim – 10,4%, a najniższy – 2,3% w kędzierzyńsko-kozielskim.

5.3. Wynik finansowy, należności i zobowiązania

W wyniku wykonania dochodów i wydatków powiaty uzyskały w 2010 r. niższy od planowanego (56 776 tys. zł) deficyt budżetowy w kwocie 21 718 tys. zł. Dziewięć powiatów województwa opolskiego zakończyło rok 2010 deficytem, który największą wartość osiągnął w powiecie nyskim – 8 427 tys. zł, a najmniejszą w powiecie opolskim – 1 091 tys. zł. Nadwyżką zakończyły rok budżetowy powiaty: prudnicki – 3 748 tys. zł i krapkowicki – 5 332 tys. zł.

Przychody powiatów zmalały o 10,7% i wyniosły 84 058 tys. zł, co oznaczało wykonanie planu w 99,6%. Źródłem przychodów o najwyższej dynamice wzrostu (117,8%) były przychody z zaciągniętych

⁴³ Patrz przypis 27.

kredytów i pożyczek, które wyniosły 55 109 tys. zł, stanowiąc 65,6% ogółu przychodów. Przychody z tytułu wolnych środków w kwocie 19 258 tys. zł, miały drugi co do wielkości udział w strukturze (22,9%) i były źródłem, które zmalało o 7,5% w porównaniu do roku poprzedniego. Nadwyżka z lat ubiegłych wynosząca 9 235 tys. zł zmalała o 39,1% i stanowiła 11,0% przychodów. Przychodami o najniższym udziale w przychodach ogółem (0,5%) były spłaty pożyczek udzielonych, które wyniosły 425 tys. zł oraz prywatyzacja majątku powiatów, która dała zaledwie 31 tys. zł. W 2010 roku powiaty nie uzyskały przychodów ze sprzedaży obligacji.

Rozchody powiatów zostały zrealizowane w 97,6% planu, tj. w kwocie 26 969 tys. zł. Uległy one zwiększeniu, w porównaniu do roku poprzedniego, o 38,9%. Spłaty kredytów i pożyczek – 21 639 tys. zł, stanowiły 80,2% ogółu rozchodów i zwiększyły się o 27,1%. Wykup papierów wartościowych i obligacji zrealizowany przez powiaty kluczborski (3 000 tys. zł) oraz prudnicki (2 200 tys. zł) stanowił 19,3% rozchodów i zwiększył się ponad dwukrotnie w porównaniu do roku poprzedniego. Pozostałe 0,5% rozchodów (130 tys. zł) to udzielone przez powiat krapkowicki pożyczki.

Należności wymagalne powiatów województwa opolskiego wyniosły 6 813 tys. zł, co oznaczało ich wzrost o 16,4%. Należności te wystąpiły głównie w powiatach: nyskim – 2 594 tys. zł oraz brzeskim 1 118 tys. zł.

Łączne **zobowiązania** wyniosły 150 741 tys. zł (w 2009 roku była to kwota 123 702 tys. zł). W stosunku do roku 2009, kwota zadłużenia ogółem powiatów uległa zwiększeniu o 21,9%, a stanowiły ją zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane obligacje. W powiatach nie wystąpiły zobowiązania wymagalne. Szczegółowe zestawienie zobowiązań przedstawia załącznik nr 19.

Poziom zadłużenia powiatów mierzony relacją kwoty zobowiązań (bez wyłączeń) do wykonanych dochodów wyniósł od 3,8% w powiecie opolskim do 52,8% w powiecie kluczborskim, natomiast **wskaźnik spłaty długu** mierzony relacją rocznych spłat zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych (bez wyłączeń) oraz potencjalnych spłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów wyniósł od 0,9% w powiecie nyskim do 15,2% w powiecie prudnickim.

6. WYKONANIE BUDŻETU WOJEWÓDZTWA SAMORZĄDOWEGO W 2010 R.

6.1. Dochody

Dochody województwa samorządowego w 2010 r. wyniosły 493 193 tys. zł, co stanowiło 96,5%. W porównaniu do 2009 roku nastąpił, ich spadek o 22,9% (tj. o 146 102 tys. zł), który spowodowany był przede wszystkim zmniejszeniem dotacji celowych i dochodów własnych. Związane było to głównie ze zmianą przepisów prawnych dotyczących sposobu finansowania programów realizowanych z udziałem środków unijnych i zagranicznych.

Dochody majątkowe wyniosły 188 066 tys. zł, a dochody bieżące 305 127 tys. zł i stanowiły odpowiednio 38,1% i 61,9% sumy dochodów.

Dane dotyczące realizacji budżetu województwa samorządowego zawiera załącznik 21, a jego strukturę obrazuje poniższy wykres.

W 2010 roku, w strukturze dochodów województwa samorządowego, głównym źródłem dochodów, tak jak w roku ubiegłym, były dotacje. **Dotacje** celowe wyniosły 276 378 tys. zł (94,9% planu) i stanowiły 56,0% dochodów. Dotacje celowe zmalały, w porównaniu do roku ubiegłego o 31,4%. Zmniejszenie dotacji celowych nastąpiło na programy finansowane z udziałem środków europejskich i zagranicznych oraz na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej. Zwiększyły się kwoty dotacji na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne i realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego oraz dotacje otrzymane z funduszy celowych.

Dotacje na inwestycje łącznie wyniosły 177 548 tys. zł, stanowiąc 64,2% ogólnej kwoty dotacji otrzymanych przez województwo. W kwocie tej 129 557 tys. zł stanowiły dotacje na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych.

Dotacje na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych na zadania bieżące i inwestycyjne wykonane zostały na poziomie 188 609 tys. zł, co stanowiło 95,4% przyjętego planu. W stosunku do roku ubiegłego ich kwoty zmniejszyły się o 46,5%. Udział dotacji na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich i zagranicznych w strukturze dochodów wyniósł 38,2%.

Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonane zostały w wysokości 51 374 tys. zł, co stanowiło 90,0% planu. W stosunku do roku ubiegłego, uległy one zwiększeniu o 14,4% i stanowiły 10,4% w strukturze dochodów ogółem. Wzrost dotacji związany był głównie z uzyskaniem środków na usuwanie skutków powodzi z 2010 r. Dotacje przeznaczone były m.in. na: utrzymanie urzędów melioracji wodnych podstawowych, usuwanie skutków klęsk żywiołowych, organizację wyborów samorządowych, dotacje na dopłaty do biletów autobusowych i na świadczenia rodzinne.

Dochody z dotacji otrzymanych z funduszy celowych (WFOŚiGW, Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Funduszu Kolejowego) zostały wykonane w 100,0% i wyniosły 18 559 tys. zł. Stanowiły one w strukturze dochodów 3,8%. Dotacje te wzrosły o 503,3%, w związku z otrzymaniem większej niż w roku ubiegłym kwoty dotacji z Funduszu Kolejowego. Ze środków z Funduszu Kolejowego zakupiono i zmodernizowano pojazdy szynowe do przewozów pasażerskich. Pozostałe dotacje przeznaczono na zakup oprogramowania do weryfikacji i redystrybucji opłat za korzystanie ze środowiska oraz na zakup sprzętu informatycznego i oprogramowania niezbędnego do prowadzenia spraw z zakresu ochrony gruntów rolnych. Dotacje przeznaczono również na realizację I i II etapu zadania „Wykonanie planów ochrony Parku Krajobrazowego Góry Opawskie i Góra Św. Anny” oraz „Budowę zbiornika retencyjnego Kluczbork na rzece Stobrawa”.

Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne⁴⁴ samorządu województwa zostały zrealizowane w wysokości 17 023 tys. zł (99,6% planu). W porównaniu do roku ubiegłego, wzrosły one o 749,2% i stanowiły w strukturze dochodów 3,5%. Wzrost ten spowodowany był uzyskanymi dotacjami na usuwanie skutków powodzi na drogach wojewódzkich oraz środków na zakup i modernizację kolejowych pojazdów szynowych. Dotacje przeznaczono również między innymi na: funkcjonowanie Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych, przeciwdziałanie narkomanii i zakup sprzętu medycznego w jednostkach ochrony zdrowia.

Kwota dotacji celowych uzyskanych na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego wzrosła o 10,2% i wyniosła 620 tys. zł, co stanowiło w strukturze dochodów 0,1%. Wraz z innymi samorządami, województwo finansowało pokrycie kosztów utrzymania Biura Informacyjnego Województwa Opolskiego w Brukseli, organizację regionalnego systemu doradztwa metodycznego oraz prowadzenie Powiatowej Biblioteki Publicznej w porozumieniu z powiatem opolskim.

Dotacje realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej wykonano w kwocie 194 tys. zł, co stanowiło 92,7% planu. Zmalały one w stosunku do roku ubiegłego o 15,8% i w strukturze dochodów województwa miały śladowy udział. Dotacja z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach mecenatu państwa, przeznaczona była na realizację programów: „Upowszechnianie i promocja czytelnictwa. Od białego kruka do bestsellera” i „Edukacja kulturalna społeczeństwa. Koncerty dla dzieci i młodzieży z cyklu Musica Viva”, natomiast dotacja z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przeznaczona była na realizację zadania „Życie razem krok po kroku – specjalistyczny program pomocy dziecku i rodzinie”. Z Rządowego Programu Ograniczenia Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem bezpieczniej” finansowany był projekt „Opolskie przeciw przemocy”.

Drugim, co do wielkości, źródłem dochodów województwa samorządowego w 2010 r. była **subwencja ogólna** przekazana w kwocie 109 327 tys. zł, która stanowiła 22,1% dochodów.

⁴⁴ W ramach dotacji na zadania własne ujęto dotacje w klasyfikacji budżetowej w § 223 dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych samorządu województwa i § 653 dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych samorządu województwa.

W porównaniu do roku ubiegłego, wzrosła ona o 7,5%. Na subwencję ogólną składały się jej poszczególne części: wyrównawcza – 56 839 tys. zł, regionalna – 37 114 tys. zł, oświatowa – 15 017 tys. zł i uzupełnienie subwencji ogólnej - 357 tys. zł. Ogólna kwota subwencji, przekazana została w pełnej planowanej wysokości.

Trzecim źródłem były **dochody własne**, zrealizowane w wysokości 107 488 tys. zł (97,5% przyjętego planu). W porównaniu do roku ubiegłego, zmniejszyły się one o 20,0%, tj. o kwotę 26 893 tys. zł i stanowiły w strukturze dochodów 21,9%. Dochody własne województwa samorządowego składały się głównie z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych – 72 435 tys. zł (14,7% w strukturze) i od osób fizycznych – 18 520 tys. zł (3,8% w strukturze), których plan zrealizowano odpowiednio w 96,6% i 100,7%. W porównaniu do roku ubiegłego, nastąpił spadek wpływów z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych o 22,3% i wzrost udziałów od osób fizycznych o 0,5%.

Pozostałe dochody własne wyniosły 16 533 tys. zł (98,2% planu) i w porównaniu do roku ubiegłego zmalały o 27,3%. Pozostałe dochody własne pochodziły głównie z opłat za: zezwolenia na hurtowy obrót napojami alkoholowymi, zezwolenia na wykonywanie zarobkowych przewozów osób pojazdami samochodowymi, opłat: za zarząd i wieczyste użytkowanie, koordynowanie rozkładów jazdy, a także z odsetek od środków finansowych na rachunkach bankowych, wpływów z dzierżaw, najmu i sprzedaży nieruchomości, wpływy z tytułu środków pieniężnych po zlikwidowanym Wojewódzkim Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym środków na dofinansowanie własnych zadań bieżących pozyskanych z innych źródeł (jako refundacji poniesionych wcześniej wydatków ze środków Unii Europejskiej)⁴⁵, wpływów z opłat: za gospodarcze korzystanie ze środowiska, tytułu pomocy finansowej udzielanej przez inne jednostki samorządu terytorialnego na zadania realizowane na drogach wojewódzkich, zakresu melioracji wodnych, ochrony zdrowia i kultury oraz zwrotu przez beneficjentów dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem.

Województwo samorządowe otrzymało ze środków unijnych i zagranicznych kwotę 162 239 tys. zł, co stanowiło 32,9% ogółu dochodów⁴⁶. W porównaniu do poprzedniego roku dochody te zmalały o 53,7%, czego główną przyczyną była zmiana systemu finansowania zadań z ich udziałem.

⁴⁵ Dochody pozyskane w § 270 – (środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących gmin, powiatów, samorządowych województw, pozyskane z innych źródeł), § 629 – (środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin, powiatów, samorządowych województw, pozyskane z innych źródeł), zostały zaliczone dla potrzeb niniejszego opracowania do dochodów własnych.

⁴⁶ Patrz przypis 27.

6.2. Wydatki

Województwo samorządowe zrealizowało plan wydatków w 91,5%, co stanowiło kwotę 554 955 tys. zł. W porównaniu do roku ubiegłego, nastąpił spadek wydatków ogółem o 19,8%, a realnie o 21,9%. Wielkości wydatków według ich rodzaju obrazuje załącznik 21.

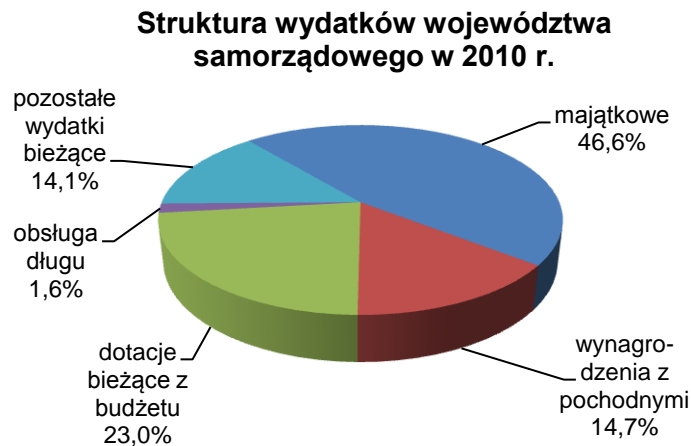
Do **wydatków majątkowych** zalicza się wydatki ponoszone na inwestycje, zakupy inwestycyjne, dotacje inwestycyjne oraz wydatki kapitałowe. Ogółem wydatki majątkowe zostały wykonane w wysokości 258 706 tys. zł, i w porównaniu do roku ubiegłego zmniejszyły się o 31,0%, tj. o 116 363 tys. zł, stanowiąc 46,6% wszystkich wydatków województwa samorządowego. Wydatki majątkowe przeznaczone były na inwestycje, dotacje inwestycyjne oraz zakupy inwestycyjne.

W porównaniu do roku ubiegłego, uległa niekorzystnej zmianie struktura wydatków województwa opolskiego, gdyż przeważały w niej wydatki bieżące - 53,4%, których udział zwiększył się o 7,6 punktu procentowego.

Znaczącą część struktury wydatków zajmowały wydatki na dotacje – 23,0%, wynagrodzenia wraz z pochodnymi – 14,7%, pozostałe wydatki stanowiły – 14,1%, a obsługa długu 1,6% ogółu wydatków.

Z ogólnej kwoty wydatków samorząd województwa przeznaczył 158 392 tys. zł na realizację zadań finansowanych z udziałem funduszy unijnych i zagranicznych⁴⁷, co stanowiło 28,5% wszystkich wydatków (w roku 2009 – 50,8%).

Strukturę wydatków w 2010 roku obrazuje poniższy wykres.

Kwoty ujęte w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej wskazują główne kierunki wydatkowania środków finansowych województwa samorządowego. Strukturę wydatków ogółem oraz udział wydatków majątkowych w działach klasyfikacji budżetowej obrazuje poniższa tabela⁴⁸.

⁴⁷ Patrz przypis 27.

⁴⁸ Patrz przypis 35.

Tabela 9

Działy klasyfikacji budżetowej	Struktura wydatków ogółem %		Struktura wydatków inwestycyjnych %
	2009 r.	2010 r.	2010 r.
1	2	3	4
Wydatki ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0
Dz. 600 – Transport i łączność	34,1	45,3	59,0
Dz. 750 - Administracja publiczna	6,4	8,8	0,2
Dz. 010 - Rolnictwo i łowiectwo	4,2	8,7	13,6
Dz. 150 - Przetwórstwo przemysłowe	17,7	7,6	5,6
Dz. 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5,5	6,7	1,2
Dz. 851 - Ochrona zdrowia	9,6	6,2	11,9
Dz. 852 - Pomoc społeczna Dz. 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	7,7	5,4	0,0
Dz. 801 - Oświata i wychowanie Dz. 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	5,0	5,3	2,5
Dz. 926 – Kultura fizyczna i sport	2,4	2,2	2,8
Dz. 630 - Turystyka	2,9	0,9	1,6
Pozostałe działy	4,5	2,9	1,6

Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej wydatków województwo poniosło w dziale Transport i łączność – 45,3%. Środki, których udział w strukturze wydatków wzrósł o 11,2 punktu procentowego były wydatkowane na organizowanie i dotowanie regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich, na dopłaty do krajowych autobusowych przewozów pasażerskich z tytułu stosowania obowiązujących ustawowych uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz na bieżące utrzymanie i remonty wojewódzkich dróg publicznych oraz usuwanie skutków klęsk żywiołowych. W tym dziale zrealizowano 59,0% wydatków inwestycyjnych, przeznaczając je na inwestycje drogowe i mostowe, a także na zakup 4 elektrycznych zespołów trakcyjnych i pojazdu szynowego, sprzętu drogowego oraz na dokumentację techniczną przyszłych zadań realizowanych w obszarze infrastruktury drogowej.

Wydatki na administrację, były drugim pod względem wielkości kierunkiem dystrybucji środków, ich udział w strukturze wzrósł o 2,4 punktu procentowego i wyniósł 8,8%. Przeznaczono je na bieżące funkcjonowanie administracji samorządowej, w tym na zadania z zakresu administracji rządowej przejęte przez województwo samorządowe oraz wydatki na zadania własne realizowane przez Sejmik Województwa, Urząd Marszałkowski, jak również współpracę z zagranicą i promocję regionu.

Wydatki na rolnictwo i łowiectwo stanowiły 8,7% ogółu wydatków. Ze środków tych finansowano głównie konserwację, budowę i utrzymanie urządzeń melioracji wodnych podstawowych, usuwanie skutków powodzi, realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013 oraz funkcjonowanie Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych. Wydatki majątkowe w rolnictwie stanowiły 13,6%. Sfinansowano z nich między innymi budowę zbiornika retencyjnego Kluczbork na rzece Stobrawie, remont kanałów i koryt rzek.

Na Przetwórstwo przemysłowe skierowano 7,6% poniesionych przez województwo samorządowe wydatków oraz 5,6% wydatków inwestycyjnych. Przeznaczane były głównie na realizację różnych priorytetów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Programu Pomoc Techniczna RPO oraz projektu Europe Direct. W dziale tym ponoszono również wydatki na zadania realizowane przez Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki.

Na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego przeznaczono 6,7% poniesionych wydatków, finansując między innymi funkcjonowanie 6 instytucji kultury, dla których województwo samorządowe jest organizatorem. Środki przeznaczone były na wykonywanie ich zadań statutowych, w tym na działalność objętą mecenatem państwa. Przekazano dotacje dla gmin, związków, stowarzyszeń twórczych, instytucji i organizacji kulturalno-społecznych na organizację imprez o charakterze wojewódzkim i ogólnopolskim, promujących Opolszczyznę i jej dorobek kulturalny oraz na zadania w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze województwa opolskiego. Wydatki majątkowe na kulturę stanowiły 1,2% wszystkich wydatków inwestycyjnych.

Na ochronę zdrowia przeznaczono 6,2% wydatków ogółem. Ze środków tych finansowano zadania związane z medycyną pracy, zwalczaniem narkomanii i przeciwdziałaniem alkoholizmowi oraz realizację programów polityki zdrowotnej. Wydatki majątkowe w ochronie zdrowia stanowiły 11,9% wydatków majątkowych ogółem województwa, a sfinansowano z nich przede wszystkim realizację projektu „Szpitale Opolskie gwarancją bezpieczeństwa zdrowotnego regionu i bazą kształcenia kadry medycznej”, w ramach którego realizowane były zadania inwestycyjne dla: SP ZOZ Wojewódzkie Centrum Medyczne i SP ZOZ Opolskie Centrum Onkologii. Wydatki majątkowe ponoszono ponadto na Centrum Terapii Nerwic Zamek – Moszna, Wojewódzki Specjalistyczny Zespół Neuropsychiatryczny, Samodzielny Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej nad Matką i Dzieckiem oraz zakup aparatury medycznej.

Wydatki dotyczące pomocy i polityki społecznej stanowiły 5,4% ogółu poniesionych wydatków. Finansowano z nich funkcjonowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy, realizujących zadania z zakresu administracji rządowej, wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Na oświatę wydatkowano 5,3% ogółu wydatków. Środki te zabezpieczały realizację statutowych zadań dydaktycznych i wychowawczych, doskonalenie zawodowe nauczycieli, umożliwiały również

wykonanie remontów w budynkach Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego i Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Informatycznego i Politechnicznego, a także pozwalały na zakupienie sprzętu. W dziale tym ponoszono również wydatki związane z funkcjonowaniem Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej.

W ramach wydatków na kulturę fizyczną i sport województwo samorządowe wydało 2,2% ogółu wydatków, z przeznaczeniem na realizację programu „Moje boisko - Orlik 2012” dla 16 samorządów oraz na dotacje dla stowarzyszeń kultury fizycznej i innych organizacji realizujących i upowszechniających zadania z tego zakresu.

Wydatki na turystykę stanowiły 0,9% ogółu wydatków poniesionych przez województwo samorządowe i przeznaczone były na zadania z zakresu upowszechniania turystyki oraz realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Poddziałanie 1.4.1 Wsparcie usług turystycznych i rekreacyjno-sportowych świadczonych przez przedsiębiorstwa.

6.3. Wynik finansowy, należności i zobowiązania

Województwo samorządowe zakończyło rok budżetowy 2010 deficytem budżetowym, w wysokości 61 762 tys. zł, przy zaplanowanym defycytem w kwocie 95 759 tys. zł.

W ramach **przychodów** województwo samorządowe wyemitowało obligacje komunalne w wysokości 81 650 tys. zł, wolne środki wyniosły 16 597 tys. zł. Z tytułu spłat wcześniej udzielonych pożyczek osiągnięto przychody w wysokości 2 175 tys. zł.

Rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych wyniosły 2 841 tys. zł. W 2010 r. samorząd dokonał wykupu obligacji na kwotę 12 350 tys. zł. Dwóm jednostkom (instytucji kultury i jednostce ochrony zdrowia) samorząd województwa udzielił pożyczki w wysokości 2 100 tys. zł.

Pozostałe **należności niewymagalne** województwa samorządowego wyniosły 2 124 tys. zł. W odniesieniu do roku ubiegłego, należności wymagalne zmalały o 17 tys. zł (o 1,6 %) i wyniosły 1 057 tys. zł. Na wielkość należności wymagalnych, podobnie jak w latach ubiegłych, rzutował głównie brak wpłat na Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

Na koniec 2010 roku województwo samorządowe posiadało 235 665 tys. zł **zobowiązań**, na które złożyły się w całości zaciągnięte pożyczki i wyemitowane obligacje, co określiło wskaźnik zadłużenia na poziomie 47,8%. Województwo samorządowe na koniec roku nie posiadało żadnych zobowiązań wymagalnych. **Wskaźnik spłaty długu** mierzony relacją rocznych spłat zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych (bez wyłączeń) oraz potencjalnych spłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów wyniósł 5,0%.

7. PODSUMOWANIE

1. Dochody budżetowe wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego w 2010 r. wzrosły o 4,6% i zostały zrealizowane w wysokości 4 124 964 tys. zł (97,7% planu). Realizacja dochodów wahała się od 96,5% w gminach i województwie samorządowym do 101,5% w mieście na prawach powiatu. Zwiększyły się dochody miasta na prawach powiatu, powiatów i gmin, zmalały natomiast dochody województwa samorządowego.

Dochody własne dominowały w gminach i mieście na prawach powiatu, natomiast w powiatach przewagę miała subwencja ogólna, a w województwie samorządowym dotacje.

Struktura dochodów j.s.t. województwa opolskiego odbiega od wartości w strukturze krajowej. Udział dochodów własnych wszystkich j.s.t. województwa opolskiego w dochodach ogółem był niższy niż średnia w kraju, natomiast udział dotacji oraz subwencji był wyższy. Największe różnice w strukturze wystąpiły w województwie samorządowym w zakresie dochodów własnych oraz dotacji. W województwach samorządowych w Polsce dominowały dochody własne, natomiast w województwie opolskim przeważały dotacje.

Wydatki ogółem wzrosły o 7,1% i zrealizowano je w wysokości 4 537 030 tys. zł (92,0% planu). Wykonanie wydatków w jednostkach samorządu terytorialnego poszczególnych szczebli mieściło się od 90,8% w gminach do 95,2% w powiatach. Wzrost wydatków osiągnęły gminy, powiaty i miasto Opole, a zmalały wydatki województwa samorządowego. Struktura sumarycznych wydatków j.s.t. wskazuje na przewagę wydatków bieżących (75,4%) nad majątkowymi (24,6%).

Zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego wyniosły 1 191 394 tys. zł (wzrost o 67,6%), co stanowiło 28,9% w relacji do wykonanych dochodów j.s.t.

Łączny deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego (68 gmin, 9 powiatów, miasta na prawach powiatu i województwa) wyniósł 422 092 tys. zł. Nadwyżkę budżetową – 10 026 tys. zł wypracowały 2 gminy (Nysa i Rudniki) i 2 powiaty (krapkowicki i prudnicki).

Pozyskane przez jednostki samorządu terytorialnego środki unijne i zagraniczne stanowiły 9,6% ogólnej kwoty dochodów (w 2009 r. 11,9%). Ze środków unijnych i zagranicznych pokryto 9,1% ogółu wydatków (w 2009 r. 11,7%).

2. Dochody gmin w 2010 r. wzrosły o 9,9% i wyniosły 2 364 888 tys. zł (96,5% planu). Dochody własne - 1 131 600 tys. zł, były wyższe niż w roku poprzednim o 6,0%. Dotacje i subwencja ogólna wzrosły odpowiednio o 37,9% i 0,7%. Struktura dochodów gmin województwa opolskiego nie uległa zasadniczym zmianom i ukształtowała się następująco: dochody własne - 47,9%, subwencja ogólna – 29,9%, dotacje – 22,2%. W poszczególnych gminach udział określonych źródeł dochodów był bardzo zróżnicowany.

Wydatki ogółem, które wzrosły o 15,2%, gminy zrealizowały w kwocie 2 665 259 tys. zł (90,8% planu). Na wydatki bieżące przeznaczono 76,7% wydatków ogółem. Wydatki majątkowe w kwocie 621 142 tys. zł, stanowiły 23,3% poniesionych wydatków i były wyższe niż przed rokiem o 30,2%.

Gminy zakończyły rok budżetowy ogólnym deficytem budżetowym w wysokości 300 371 tys. zł.

Zobowiązania gmin na koniec 2010 r. wyniosły 625 093 tys. zł (w tym kredyty, pożyczki i wyemitowane obligacje – 623 632 tys. zł) i zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 70,1%.

Poziom zadłużenia gmin mierzony relacją kwoty zobowiązań do wykonanych dochodów wyniósł 26,4%.

Wskaźnik spłaty długu mierzony relacją rocznych spłat zobowiązań wynikających z zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych (bez wyłączeń) oraz potencjalnych spłat z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów wyniósł od zera w gminach Leńnica, Zdzeszowice, Bierawa, Reńska Wieś do 29,9% w Lubszy (po wyłączeniach 9,6%).

Pozyskane przez gminy środki unijne i zagraniczne stanowiły 6,3% ogólnej kwoty dochodów (w 2009 r. 2,7%). Ze środków unijnych i zagranicznych pokryto 6,6% wydatków (w 2009 r. - 3,1%).

3. Dochody miasta na prawach powiatu - Opola zwiększyły się o 11,9% i wykonano je w wysokości 540 625 tys. zł, co stanowiło 101,5% planu. Dochody własne wzrosły o 10,8%, dotacje o 29,6%, a subwencja o 5,0%. W strukturze dochodów dominujący udział, podobnie jak w latach poprzednich, miały dochody własne – 59,3%, subwencje stanowiły 24,8%, a dotacje 15,9%.

Wydatki ogółem miasta wyniosły 568 840 tys. zł (94,3% planu) i wzrosły o 10,3%. W ich strukturze dominowały wydatki bieżące – 77,1%, w których przeważały potrzeby oświaty. Wydatki majątkowe, stanowiące 22,9% ogółu wydatków, wzrosły o 38,5% w związku z realizacją licznych projektów inwestycyjnych.

Rok budżetowy w mieście Opolu zamknięto deficytem budżetowym w kwocie 28 215 tys. zł.

Ogółem zobowiązania Opola wyniosły 179 896 tys. zł (wzrost o 24,6%). Poziom zadłużenia miasta (bez wyłączeń) wyniósł 33,3%, natomiast wskaźnik spłaty długu (bez wyłączeń) wyniósł 4,4%.

Pozyskane przez miasto środki unijne i zagraniczne stanowiły 6,5% ogólnej kwoty dochodów (w 2009 r. – 4,5%). W strukturze wydatków 6,5% stanowiły środki unijne i zagraniczne (w 2009 r. – 4,4%).

4. Powiaty województwa opolskiego uzyskały w 2010 r. dochody ogółem w wysokości 726 258 tys. zł (99,6% planu). Wzrosły: dochody własne - o 20,6%, subwencje - o 3,7% i dotacje - o 5,3%. W 2010 roku nie nastąpiła zasadnicza zmiana struktury dochodów, w której w dalszym ciągu dominowały subwencje i dotacje stanowiące łącznie 70,0%.

Wydatki ogółem powiatów wzrosły o 4,7% i zostały zrealizowane w wysokości 747 976 tys. zł (95,2% planu). Wydatki powiatów to głównie wydatki bieżące (85,9%), które w 2010 r. wzrosły o 8,7%.

Wydatki majątkowe zmniejszyły się o 14,4% i stanowiły 14,1% ogółu wydatków.

Powiaty zakończyły rok budżetowy deficytem w wysokości 21 718 tys. zł.

Zobowiązania ogółem powiatów wyniosły 150 741 tys. zł (wzrost o 21,9%), co stanowiło 20,8% w relacji do wykonanych dochodów. Poziom zadłużenia powiatów (bez wyłączeń) wyniósł od 3,8% w powiecie opolskim do 52,8% w powiecie kluczborskim, natomiast wskaźnik spłaty długu (bez wyłączeń) wyniósł od 0,9% w powiecie nyskim do 15,2% w powiecie prudnickim.

Pozyskane przez powiaty środki unijne i zagraniczne stanowiły 7,0% kwoty dochodów (w 2009 r. – 5,9%). Powiaty sfinansowały 5,9% wydatków ze środków unijnych i zagranicznych (w 2009 r. – 6,8%).

5. Dochody województwa samorządowego w 2010 r. zmalały o 22,9% i wyniosły 493 193 tys. zł (96,5% planu). Dochody własne zmniejszyły się o 20,0%, a dotacje o 31,4%. Subwencja wzrosła o 7,5%. W porównaniu do roku ubiegłego, nastąpił spadek wpływów z udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych o 22,3%. W strukturze dochodów województwa samorządowego, dominującą pozycję miały dotacje celowe z udziałem 56,0%.

Wydatki województwa samorządowego zostały zrealizowane w kwocie 54 955 tys. zł i zmalały o 19,8%. Wydatki majątkowe zmalały o 31,0%. Nastąpiła zmiana w strukturze wydatków ogółem, dominowały wydatki bieżące – 53,4%.

Rok budżetowy województwo samorządowe zamknęło deficytem budżetowym w wysokości 61 762 tys. zł.

Zobowiązania ogółem województwa samorządowego wyniosły 235 665 tys. zł (wzrost o 39,3%) i w całości pochodziły z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów oraz emisji obligacji, co stanowiło 47,8% w odniesieniu do wykonanych dochodów, natomiast wskaźnik spłaty długu (bez wyłączeń) wyniósł 5,0%.

Środki unijne i zagraniczne pozyskane przez województwo samorządowe stanowiły 32,9% ogólnej kwoty dochodów (w 2009 r. 54,8%). Ze środków unijnych i zagranicznych pokryto 28,5% ogółu wydatków (w 2009 r. - 50,8 %).

Opracowali:
Alicja Zembaczyńska
Barbara Wołczak
Katarzyna Sikocińska
Marek Leško